

Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar 1908-1942, 5. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Úrkippur – Heroldens Annoncebureau

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Benediktarskjöl
Askja 5-18, Úrkippur 1931-2

ens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
ner: 12710, 14040 og 10884

rtlingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

STAVANGER AFTENBLAD

10. SEP. 1931

Brev fra Eirik Raudes Land.

Den danske „næringsdrift“ på Øst-Grønland.

Av Bjarne Høye.

Hvis en skulde lete etter et land brudd. Finest følt og ypperligst på kloden av natur den rake motsetning til Danmark, måtte en hurtig komme til å stanse op ved Nødost-Grønlands isøde.

Men det faldt mig med en viss sorg ind, skrev han en gang, »at vi danske Slettelandsboere har så faa udtryk i vort Sprog for vor Glæde over Fjældnaturen. Vor Førfolk i syd. For danskene må Grønland virke som noe stort og Grønland ikke bare geografisk må ligge fjernt fra det lille fete fleskekakeland som danner en så utmerket og i mange måter misundersesverdig basis for vårt frende-folk i syd. For danskene må Grønland virke som noe stort og fremmed og ubegripelig — noe i te Begreber om Høider og Avstan-lighet med en forhistorisk kjempe-øgle — en slags museumsgjenstand som det gjelder om å utforske, og eie og oppbevare for efterslekten, men som ligger utenfor hverdagens praktiske initiativ og kamp for til-værelsen. Rett som det er kommer også dette til uttrykk i danske skrif-ter om Grønland, dels som hjerte-sukk og dels som stemningsut-

danske Perspektiv vi længes etter at gjenfinde, vort Blik er indstillet for Fladen, for den vide, retlinjede Horisont«.

Også Schaffalitzky de Muckadell gir i sin bok om »Grønland i for-vandlingens tegn« uttrykk for noe av det samme. Han kaller landet de store avstanders land og fremstiller »den bratte Forandring fra det smilende Danmark med dets pulserende Liv til det strænge Grønland med dets stillestående Natur«.

Den danske næringsdrift på Grønland og ikke minst på Øst-Grønland er et levende bevis for at Grønland ikke er et land for dansker. Og de danske som kjenner forholdene best innrømmer da også dette åpent. De fremholder at lan-det bar er et land for eskimoer og grønlendere, og at det bare er dis-ting ved Synet af en Slette-avstring ved Bjergene. Det er det

også helt naturlig å tale ut tra-dansk mentalitet, som står fremmed usikker og overveldet i det barske polarland. Men det er falskt når de uten videre vil late som dette også gjelder nordmennene. Vi har mange naturlige grunner for å føle oss i slekt med dette sterke, storslagne landet, som med sine fjell og fjorder og med sine øier i alle de store trekk ligner vårt eget — bare en grad forstørret og noen kuldegrader mer nediset. Grønland er midt i sin barskhet og velde og i sin stemning »kjød av vårt kjød«. Det er Norge for titusener år siden, dengang isen hvelvet sitt blanke skjold over vårt land, breene pløide ut våre daler og den smale strimmel av bart kystland bød menneskene hårdere vilkår. For den saks skyld kan professor Wege-ners teori om Grønland som et kontinent løsrevet fra Norge godt være riktig.

Fjellet, kulden og polarnatten og den store ensomhet rummer ingen frykt hos folk som kjenner alt dette, og en stor del av vårt folk er vant til forhold som byr like hårdt vilkår som de folk vil møte på Grønland. Å flytte til Eirik Raudes land fra de værhårdeste distrikter i Nord-Norge eller på Svalbard betyr ingen omveltnig. Kulden kan bli stor, men i gjennomsnitt er det

nuværende As. Nanok av 1929 har vært bunnløse pengesluk. Men det er jo ikke umulig at det kan slås politisk mynt på de bortkastede kapitaler, når suverenitetsspørsmålet skal avgjøres.

Lederen for den danske ekspedisjon til gjennemførelse av »treårsplanen« for Øst-Grønland, dr. Lauge Koch, uttalte med en sympatisk åpenhet i en samtale ombord på »Godthaab« like etter at skibet hadde brutt isblokaden, at de danske fangstresultater hadde vært dårlige. De to sunnmøringene på Kapp Herschel som har drevet fangst i vinter i omrent samme distrikt som de 11 danskere utsendt av As. Nanok kunde da også omrent samtidig meddele at de alene i vinter har fanget over dobbelt så meget som alle danskene til sammen.

Dette lille eksempel betyr sikkert ikke at de danske fangstmenn har vært dovne og etterlatende. De har de beste ord av nordmenn som har vært sammen med dem. En enkel: av dem er f. eks. ved behandlingen av bjørneskinn en foregangsmann. De har etterhånden også optatt de norske fangstmetoder og bruker nylagfeller, mens de før bare hadde sakser. Når det ikke blir så mege likevel skyldes det vel i første rekke at grønlendene ikke har fått tilgangen til de grønlandske kystene.

ved et større firma her i byen å ha avtalt å arrangere et overfall på denne visergutt i en av Oslo-gatene, og der å ha fratatt visergutten 1982 kroner, som han hadde innkassert for sitt firma. Visergutten meldte så til politiet at pengene var blitt stjålet. Visergutten har tidligere fått sin dom, 8 måneders fengsel som betinget dom. De 2 brødre ble dømt, den ene til 1 års og den andre til 6 måneders fengsel. Begge vedtok på stedet.

Skibsfartens vanskeligheter,

De tyske redere har besluttet 25 prosent lønnsredusjon?

Oslo: I følge et telegram fra Hamburg til Jyllandsposten har de tyske redere på et møte besluttet å øreta 25 prosent nedsettelse av lønningene for alt skibspersonale. Nedsettelsen betegnes som en følge av de vanskelige tider som den tyske skibsfart befinner sig i. Dessen er det truffet foranstaltninger om tilsikrer utvidelse av arbeidsiden, likesom feriebestemmelsen er litt innskrenket.

cago mot en chima ikke utses mot andre. Det er Porats hensikt å reise til Amerika i oktober igjen for å ta denne og øvrige kamper som i fremtiden kan by sig, men derefter vender han tilbake igjen til Norge for å kjempe om Europamesterskapet mot Hein Müller i Oslo.

6 Honduras-skonnerter sunket.

Omkring 100 mennesker omkommet.

Tegucigalpa (Honduras): 6 Honduras-skonnerter skal være sunket under den tidligere omtalte store storm. Ved disse forlis er omkring 100 mennesker omkommet.

„Norna“ gått på grunn.

Blir sannsynligvis vrak.

Besetningen reddet.

Bronnøysund: Dampskibet »Norma« av Bergen, underveis til Arkangelsk i ballast, grunnstøtte ved 24-tiden i natt ved Granna fyr syd for Rørvik. Beseningen, 23 mannr blev reddet av dampskibet »Nord-Norge« og landsatt i Rørvik. Skibet seiler under polsk flagg, men hele besetningen er norsk. Det mäler 3000 tonn og blir sannsynligvis vrak.

ter om Grønland, dels som hjerte-sukk og dels som stemningsut-

Det engelske spareforslag vedtatt ved 2. gangs behandling

London: Underhuset har igår ved 2. gangs behandling vedtatt regjeringens sparepropositjon med 310 mot 253 stemmer.

Den kvinnelige innbruddstystjal for 15-20,000 kroner,

Oslo: Den tidligere omtalte kvinnelige innbruddstyst er nu satt under tiltale av påtalemynndigheten ved Oslo byrett for ikke mindre enn 13 innbruddstystverier. 4 av dem forøvd som

spesiell sorvøi av forskjellig sort, hun har bemekriget sig. Tyvekosten har en verdi av mellom 15,000 og 20,000 kroner. Det vil under saken bli nedlagt påstand om sikring etter avgjøringen av straffen.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: DAGBLADET

17. SEP. 1931

„Nordmannen“ i Danmark *er* norsk!

Påstår Ekstrabladet.

Hvad heter han?

Kjøbenhavn idag.

I anledning av den artikkel Dagbladet bringer idag (på 1. side) om nordmannen i Kjøbenhavn som har skrevet om Grønlands-spørsmålet, oplyser Ekstrabladet at innlegget er skrevet av en norsk publisist som for tiden opholder sig i Kjøbenhavn og som efter Staunings tale på Hamar har avlagt bladet tre besøk, vesentlig for å fastslå at det norske folk ikke utelukkende består av norrøne brumlere. Vi har på Ekstrabladets kontor liggedet et brev hvor han ber oss innta artikkelen, enn videre selvfølgelig hans navn og adresse og en del eksemplarer av norske dagblad, hvori han har fått sitt falskneri i sig igjen.

optatt flere artikler. Vi har straks rettet en inn tren gende hensilling til nordmannen om å måtte offentliggjøre hans navn, så Dagbladet kan få lov å ete

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: DAGBLADET

17. SEP. 1931

Norge har all rett til Grønland.

Og vi har aldri fra-
skrevet oss den.

Kravene burde vært
tatt opp under fredsf-
orhandlingene i
1919, mener
professor Skeie.

Det var stuvende fullt hus igår til Studentmållagets Grønlands-møte. Professor Skeie var første taler.

Han gav først en historisk utredning av det statsrettslige forhold mellom Norge og Danmark i unionstiden. Da kongen ved Kielerfreden avstod Norge til Sverige men beholdt våre gamle skattland for Danmark, optrådte han svikefullt overfor sitt norske folk. Og det gjør ikke saken bedre at der samtidig blev sluttet en hemmelig traktat som sikret Danmark 1 million daler, egentlig en slags pris for Norge. Norge protesterte mot de avgjørelser som ble truffet i Kiel, men da vi måtte føre vår sak gjennem den svenske konge og den svenske utenriksminister, var det vanskelig å komme ordentlig til orde. Dessuten fikk Danmark den hellige allianses hjelp til å tvinge Norge med på betingelsene.

Det er dem som mener at Norge ved konvensjonen i 1821 gav avkall på sine gamle biland. Traktaten kan muligens tydes slik, men konvensjonen omtaler ikke annet enn de økonomiske forhold, og folkeretten har alltid holdt sig og må holde sig strengt til en traktats ordlyd. I allfall er det klart at når det er brukt trusler overfor en stat for å få i stand en overenskomst, så kan man ikke legge mer i denne enn ordene sier. Norge har derfor etter min mening aldri gitt fra sig retten til Island, Grønland og Færøyane.

Så lenge vi var forenet med Sverige og ikke hadde egen utenriksledelse var det selvsagt umulig å ta opp kravene. Men saken skulle ha vært tatt opp straks etter 1905 eller i allfall under det store mellomfolkelige opgjør i 1919, slik som Danmark den gang tok opp kravet om Sønderjylland. Professor Seippel talte dengang med Løvland om det, men regjeringen hadde liten hug på saken. Vi må alltid holde klart for oss hvilken historisk og moralsk rett vi har i Grønlands-saken, og hvis vi fikk en voldgiftsnevnd til å granske hele vår historie, ville den nok tilkjenne oss hele Grønland.

Island er det selvsagt ingen nu som tenker å giøre noe krav på, og

vilde den nok tilkjenne oss hele Grønland.

Island er det selvsagt ingen nu som tenker å gjøre noe krav på, og hvad Færøyane angår, så burde de vel få lov å velge fritt om de vil være et eget rike eller sammensluttet med Danmark, Norge eller Island.

Det som nu er aktuelt er imidlertid spørsmålet om den norske okupasjon av Eirik Raudes land, det er den som skal prøves i Haag. Danmark har aldri hatt eller utøvd suverenitet over Øst-Grønland bortsett fra kolonien i Angmagsalik, og danskene vet det selv, derfor har de også nu og da tatt skritt for å utvide sin suverenitet til også å gjelde Østkysten. Taleren nevnte avtalen med U. S. A. om salget av de Vestindiske øyer hvor U. S. A. forplikter sig til ikke å legge hindringer i veien for Danmarks utvidelse av sine interesser på Grønland.

Taleren belyste ved citater av kjente danske menn hvor uheldig det danske avsperringssystem og monopolet på Vest-Grønland hadde virket på den innfødte befolkning. Hensynet til eskimoene er etter alt å dømme bare et påskudd, for det danske styret har såvisst ikke vært heldig for dem.

Taleren nevnte også spørsmålet om Danmark tenkte på å selge hele Grønland når det hadde erhvervet suverenitet over det. Da England i sin tid sikret sig forkjøpsrett til landet, vakte det ingen forbauselse i Danmark, man opfattet det ikke som noen krenkelse, enda slik jo ikke er almindelig skikk og sed mellom folkene. Foredragsholderen sluttet med å uttale at vi hadde de beste kort på hånden i Haag og at han hadde den visse tro at vi ville vinne saken.

Direktør Petter Brandal fortalte derefter levende og interessant om den norske fiskeri- og fangstnæring i

Ishavet, både i øst og i vest. Våre fangst- og fiskeplasser her er absolutt nødvendige for kystbefolknlingen, det vil være katastrofalt hvis vi skulle bli utesengt for feltene. Derfor er sektorprinsippet så farlig hvis det skulle bli almindelig godkjent.

Taleren understreket sterkt betydningen av fisket under Vest-Grønland og fangsten i stredet som byr på så mange chancer at man nesten er sikret mot mislykte ekspedisjoner, her er både sel, klappmyss, håkjerring, narhval, bjørn og på fastlandet også rev, moskusokse og andre dyr. Taleren kritiserte Norges sendrektsighet i spørsmålet om Frans Josefs land hvor der er rike hevdvunne norske fiske- og fangstplasser. Vi må ikke glemme noe nu, ikke forsømme noe, også vi nordmenn må engang lære å hevde vår rett, tidligere har vi så ofte forsømt det dessverre.

Begge foredrag blev mottatt med stormende bifall.

Bladets navn: **DAGBLADET**

17. SEP. 1931

Hvem er den falske „nordmann“?

**Anonym skandal-
skribent i Kjøben-
havn utgir sig for
norsk pressemann.**

Statsminister Stauning beklaget sig over den norske presses tone i Grønlands-saken og citerte noen ord av et lite og meget upåaktet lokalblad på Vestlandet. Vi må gjenta hvad vi før har sagt, at det vilde være fruktbarere om danskene prøvet å reformere sin egen presses tone.

Her leser vi for eksempel en stor og fremtredende artikkel i «Ekstrabladet» i Kjøbenhavn, en meget utbredt og i mange henseender fortrinlig avis. Artiklen heter «Hvorfor Danmark bør vinne i Haag —». Den inneholder en lang rekke kraftige og forståelsesløse angrep på norske synsmåter i Grønlands-saken og forteller blandt annet at flertallet av det norske folk er mot Norges Grønlands-politikk. Det skandaløse ved artiklen er imidlertid, at den er undertegnet «En Nordmand» og at «Ekstrabladet» innleder den slik: «En norsk Pressemann, der for Tiden udøver Korrespondentvirksomhed fra København, har henvendt sig til «Ekstrabladet» og bedt os optage nedstaaende Artikel, som han selv har givet Overskriften: «Hvorfor Danmark bør vinne processen i Haag».

Denne norske pressemann forteller blandt annet om okkupasjonen:

«den norske Presse fraraadede den, — naar undtages det saakalde radikale Venstres Organer «Tidens Tegn» og «Dagbladet» samt nogle underordnede Organer for vestlandske Fjorddistrikter», men at regjeringen senere «gav efter, skræmt og overrumplet af Aktivistminoritetens Pres — den samme Minoritet, som bl. a. omdøbte Trondhjem til Nidaros og derved paadrog sig Flertallets tydelige Uvilje».

For enhver nordmann er disse citater nok til å avsløre, at artiklen ikke er skrevet av noen norsk pressemann. Der finnes ingen norsk korrespondent, som er så uvitende, at han vilde regne det konservative Tidens Tegn til «det såkalte radikale venstres organer». Mens dette er en inngrødd dansk vrangforestilling, som skriver sig fra Verdens Gangs radikale ungdomstid for snart halvhundre år siden.

Inntil «Ekstrabladet» har opplyst navnet på den «nordmand», som har skrevet artiklen, tillater vi oss å stemple hele forfatterskapet som et falskneri.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: N. H. & SJØFARTSTIDENDE

17. SEP. 1931

Grønlands-møte i Studentmållaget.

Det offentlige Grønlands-møte i Studentermållaget igår aftes hadde samlet overfylt hus.

Professor Skeie holdt foredrag over emnet: «Grønlands-spørsmålet fra juridisk synspunkt». Han gav den historiske oversikt over spørsmålet og omtalte herunder Kiel-traktaten 1814, som han påviste var en handel mellom Karl Johan og unionskongen, som likefrem solgte Norge til Karl Johan. Denne blev på en eller annen måte truet til å oppgi Norges gamle skattland, Island, Færøiane og Grønland til Danmark, og dessuten skulle Danmark ha 1 mill. riksdaaler som erstatning for Norge.

En konvensjon av 1. sept. 1819 og en storlingsbeslutning 1821 kan tolkes slik, at Norge gav aykall på sine gamle skattland. Men alle forordninger må jo tolkes strengt etter bokstaven, og særlig når det i et tilfelle som dette, er brukt trusler, idet man da kan være viss på at den som truslen er rettet mot intet videre har ment enn nettopp det som ligger i ordene. Tolkes så disse overenskomster etter denne juridiske grunnsetning er det klart at Norge aldri har oppgitt sine skattland.

Professor Skeie sa at da unionen med Sverige ble det jo aldri anledning til å ta Grøn-

lands-spørsmålet op. Men da unionen opløstes 1905, burde vi straks ha bragt spørsmålet frem. Prof. Seippel, som var tilstede på møtet igår, hadde endog nevnt dette for Jørgen Løyland, dette gjaldt særlig Færøiane, men han hadde ikke noen lyst til å ta det op den gang.

Vi hadde nu moralsk og historisk rett til Færøiane og Vest-Grønland. Hvis nu domstolen i Haag kommer til at Danmark ikke har retten på sin side, vil ikke Norge true færøi-folket til noe bestemt valg, de skal ha full frihet til å velge den vei det da vil gå.

Professoren omtalte videre den uheldige virkning som det danske styre hadde hatt for grønlenderne. Sine uttalelser bygget han på de danskes egne meddelelser. Danmark har fremholdt sin omsorg for å bevare den grønlandske race, men resultatet av denne omsorg hadde da vært høist sorgelig. Man kunde neppe lengre tale om en ekte grønlender-race, den var nemlig sterkt blandet med de danske. En følge av de danskes inn treningen i landet var at kjønssykkommene som den store ulykke nu herjet folket der. I økonomisk henseende hadde også det danske styre vært uheldig, idet der var store priser på de danske varer, mens grønlenderne fikk en ynklig betaling for det de hadde å selge.

Til støtte for det danske krav om Øst-Grønland har man hevdet at de danske har gjort meget granskningsarbeide der. Men danskenes er ikke alene om dette. Også våre folk har utrettet meget i granskningen av Øst-Grønland, ikke minst våre sælfangere, som visstnok ikke har hatt anledning til å drive noen videnskapelig granskning, men den kunnskap de har gitt oss om landet er av den største betydning.

Professoren uttalte tilslutt sitt gode håp om at vi skulle vinne i denne sak som nu var fremme for domstolen i Haag.

Blant de andre som var tilstede var generen Johan Strangstad, holdt sag direktør Peter Brandal det annet

foredrag med emne: «Norsk fangst på Øst-Grønland». Han gav herunder en meget livfull og interessant skildring av vårt fiske der borte. Han fremhevet dels store betydning for de norske, og først forsåvidt et nytt bevis for Norges rett til disse landområder, og til en fri og uhindret fangst der borte. Han omtalte videre det såkaldte sektorsystemet som meget uheldig for den norske fangst. Hvis dette ble satt i kraft, vilde vi miste noen av våre beste fangstfelter, f. eks. Jan Mayen.

Foredragsholderen fremholdt til slutt, at nordmennene måtte gjøre alt for å holde fast på Grønland, særlig Øst-Grønland, som hadde den største betydning for våre fiskere og fangstfolk.

Enerett «Aftenposten».

Over Grønlands innlandsis.

Gjennem det store, hvite øde, hvor der aldri ferdes hverken mennesker eller dyr.

For "Aftenposten"
av Arne Høygård
og Martin Mehren.

A kjøre med hunder regnes i almindelighet for å være en stor kunst, så stor at man for å bli en dyktig hundekjører må opdras til den edle kunst helt fra barnsben av. Adskillig skryt og overdrivelse ligger i denne påstand. Vel må der innrømmes at for å drive et ut-

Rast og solhøidemåling.

Copyright «Aftenposten».

kjørt sultende hundespann til dets ytterste, og til å forsere sig frem i en knipen situasjon med tunge lass fordres adskillig erfaring og kjennskap til dyrenes psykologi, men å komme frem jevne dagsmarsjer i godt terrenget er ingen vanskelighet når man kun kjenner og behersker de metoder hvormd spannet skal oppmuntres.

Og her spiller den 6 meter lange pisk, som grønlenderne bruker hovedrollen. Ikke slik å forstå at man ustanselig skal pryle løs på spannet — det blev både hundene og en selv lei av. Kunsten består deri at man aldri overdriver bruken av piskens og aldri rammer en hund som på forhånd gjør sitt beste. En slik ubehendighet i piskebruk merkes snart av grønlandshunden som på andre områder kan være temmelig avstumpet, men akkurat her har en eiendommelig teft. Ved uhensikts-

messig bruk av piskens risikerer man kort og godt hundestrek som består deri at hundene trekker dårlig og ustanselig prøver å snu sig for å se hvad som foregår bak. Enkelte legger sig, andre bytter stadig plass slik at dragstjertene i løpet av en kort tid forvandler sig til en sann gordisk knute.

Vi var jo relativt uøvede i faget. Tidligere hadde vi som Olav Staxruds læringer på Spitsbergen drevet med hunder en tid. Til tross for den fra grønlendermetoden helt forskjellige teknikk og kjørefomasjon, hadde vi adskillig nyttet av det vi lærte av ham. Senere gav kaptein Wisting under hyggelige samtaler i Oslo oss de mest verdifulle opplysninger om hundebehandling. «Hundene eter alt mulig», sa Wisting — ord som vi sandelig fikk erfare. At en tre fire

seler og dragstjarter forsvant i løpet av de første dager, var vi forberedt på, likeledes at piskens blev betrakket som en ekstra delikatesse. Men når bikjene spiste teltdørsnoren op mens vi lå og sov og når de nedtennene åpnet en boks menneskepemmikan, og før man fikk sukk for sig satte tillivs 5 kg., da blir man unektelig ophisset og impontert.

Vår ferd artet sig som en stigende kamp mot den fabelaktige forsluknenhet som dyrene la for dagen. Denne kamp nådde vel sitt maksimum hin minneverdige 28. juli da «Gulosten» i strak galopp satte inn over innlandsisen med 4 kg. herlig bacon i flabben førfølgt av de 2 helslesende «polarforskere» på ski. Ved ville brøl, svingning av skistaver og mislykkede tigersprang lyktes det oss omsider å få den til å gi slipp på den for livets ophold her så nødvendige vare. «Gulosten» slapp juling. Episoden var for oss så fornødig og «Gulosten» så fabelaktig i sine tyverier at han denne gang måtte påskjønnes ved å slippe juling.

Hyssing og taug ansæs som en ren delikatesse, selvom vi dyppet det i petroleum. Remmer var «ajungulak» og selv vätter og strømper smakte fortreffelig. Disse kjedelige tilbøreligheter overfor alt som representerte «vomfyll» la hundene for dagen allerede fra første stund, og tiltok proporsjonalt med den kjørte distansen, og stadig større blev den haug av ting som måtte reddes i teltet for natten. Til slutt sov vi som i en veritabel pakkbod blandt hundeseler, fleskestykker, skinntøi osv., og vi hadde gledet av at vi hadde valgt et stor tremannstelt for turen.

Copyright «Aftenposten».
Snetemperaturen måles i et 2.5 meter dypt snehull.

var å sette de doyne bikkjene på kort stjert, ved siden av sleden — da måtte krapylene trekke, men drivningen av de andre hundene vanskelig gjordes derved, idet man ikke fikk plass til å slenge piskens op ved siden av sleden.

En dag forsøkte vi å kjøre hundene i «Alaska-formasjon», d. v. s. alle hundene i én rekke. Det blev kun med forsøket, for et større virvar enn det som oppsto kan vanskelig tenkes. Bikkjene drog hver sin vei av alle krefter, så midttauet som teoretisk sett skulle være stramt og rett, gikk i så stor siksak og vinkel, at resul-

tennen kjørte hundene og angav kursen etter et båtkompass anbragt på en kasse. Vi byttet om hver annen time, således at hver gikk 4 timer foran og kjørte 4 timer pr. dag. På denne måte holdt vi, særlig når solen var oppe, næsten snorrett kurs. I tåke — og den hadde vi meget av — ca. 20 tåkedager — var det verre. Da gikk det i de nydelige slangebevegelsene bortover.

Med navigasjon med sekstant og horisontalspeil hadde vi til tross for tåken aldri nogen vanskelighet. Kaptein Røvig ved Oslo Sjømannsskole hadde på en fortrinlig måte lært oss det som var nødvendig til vårt bruk. Vi var aldri i tvil om hvor vi befant oss, og stoile alltid fullt ut på våre observasjoner, heldigvis, for hvis man twiler på sig selv under slik månedlang marsj — innbiller man seg at man ikke går i riktig retning. Da begynner, som alt erfaring viser, nervositeten, uenigheten og häbløsheten. Vi la særlig vekt på at begge foretok de astronomiske observasjoner og beregninger. Resultatet dividerte vi med 2 og satte kurs i fellesskap.

Ferden over selve platået, de første 25 døgn, var preget av så stor regelmessighet at så å si kun datoene og de klimatiske variasjonene adskilte dagene. Når vi strakte oss i posene for å føre dagbok før vi sovnet, spurte regelmessig den ene den annen: «Hvad er hendt idag?» Svarer var omgående. «Jo, vi hadde

stund, og tiltok proporsjonalt med den kjørte distanse, og stadig større blev den haug av ting som måtte reddes i teltet for natten. Til slutt sov vi som i en veritabel pakkbod blandt hundeseler, fleskestykker, skinntøi osv., og vi hadde glede av at vi hadde valgt et stort tremannstelt for turen.

På platåets høyeste punkt, —
3000 m. over havet.

De første 10 dager var stigningen merkbar, og da vi kom op i høyder over 2000 meter og luften som følge herav tynn, skulde det små anstrengelser til før man blev anpusten. Vi gikk alltid på ski ved siden av sledene for derved å lette arbeide for hundene, og mistet man noget fra pakningen som måtte hentes, så var det en hel liten jobb å innhente hundespannet. Man voktet sig for unødige anstrengelser, og hundene fikk under disse forhold færre «opmuntringer» enn de egentlig trengte.

På platåets høydepunkt, ca. 3000 m. o. h., hadde også hundene, om enn mindre enn vi, besværligheter med åndingen. Såsnart det begynte å gå nedover igjen blev trekkevnen etter forsøket.

De små dagsmarsjer, 15–20 km., som vi gjorde i begynnelsen av turen, virket ikke deprimerende på oss. Den ständig fremherskende østlige vind med fokk generte ofte kjørselet i høy grad, idet hundene vek unda for vinden, og piskens var undertiden vanskelig å få slengt fremover.

Det må i det hele innrømmes at vi den første tid, før vi gikk over til ett spenn, hadde store besværligheter med å få fart i bikkjene. Adskillig bedre blev det etterat en sledge etter 300 km. kjøring blev etterlatt. Samtidig med

kun med forsøket, før et større virvar enn det som oppsto kan vanskelig tenkes. Bikkjene drog hver sin vei av alle krefter, så midttauet som teoretisk sett skulle være stramt og rett, gikk i så stor siksak og vinkel, at resul-

ret var omgaende.

Hundene mates.

Copyright «Aftenposten».

tanten av hundenes kraft blev lik 0. Flasko!

Den tørre fokksne var vår daglige og verste fiende. Mens vi ennu hadde 2 sleder igjen, foretok vi det interessante forsøk å rive nysølvbeslagene av vår ene sledge. Det viste seg å være liten forskjell, dog var vi tilbøelig til å anta at sleden med nysølvbeslag gled litt lettere.

Efter alle mulige forsøk på å få utnyttet hundenes trekraft rasjonelt, falt vi dog tilbake til å benytte den metoden som våre hunder var vant til, nemlig vifteformasjonen, skjønt det ofte skar oss i hjertet å se de mange «hundekrefter» gå til spille i «sidetrek». Enkelte hunder hadde den vennelige uvane å trekke så å si loddrett på kjøreretningen. Særlig var en hund lei. Den fløi som en oterfjel langt ute på høyre fløi, og når spannet for øvrig gikk pent, hadde man alltid underholdning i å slen-

pemmkakan til middag.» Forresten stopp. Vi blev forbausest da vi etter 420 km. marsj møtte 2 tyvjoer som kom flyvende fra øst. De svingte i flott bue, som for å hilse oss, etpar ganger over sleden og fortsatte sin lange reise mot vest. Øiensynlig flyver disse svalelignende fugler tvers over innlandsisen.

Så regelmessig og lite anstrengende var turen over platået, at da vi kom ned i fjell-landskapet på østkysten og de virkelige strabaser begynte, var vi i beste vigør og helt uthvilt. Hver natt kl. 3 startet vi og kjørte regelmessig til klokken 12 middag, da vi tok solhøiden, hvis det var klart. Av hensyn til hundene kjørte vi i almindelighet ikke mer enn 8 timer pr. dag, idet vi trakk fra den tid som hengikk til sommel med hundene underveis. Særlig var hundene trege ved starten. De skulde da gjøre alt sitt fornødne, glefse, slåss eller slikke hverandre litt, — snuse, hyle o. s. v., og

Ju-ju.

Copyright «Aftenposten».

at sleden blev reist — med utget menneskelig forgengelighet — som et monument over oss så i ødemarken, la vi igjen et litet pot for en eventuell returres — en del hundemat, pemmikan og kjeks. Med mindre last, en ett spenn og en mann foran ble farsten den følgende tid adskille forøket tross dårlig føre.

Før denne forbedring i kjøreteknikk prøvet vi nær sagt alt mulig for å få tempoet op. En tid kjørte vi således med alle hundene i ett spenn og sledene etter hver andre. Senere forsøkte vi å binde begge sledene sidelengs sammen. En metode som var ganske effektiv

ge piskens i sneen på høyre side av «Bidevind», som han kaltes. Selvsamme «Bidevind», som vi har med oss hjem til Norge, hadde også andre uvanner, således var den ekspert i å naske i teltåpningen, sluke tauverk, spise skinnklær og skibindinger. Den delte i aller høyeste grad de andre hunders tilbørlighet for hjørner som er en sjeldent ting på innlandsisen, og var alltid tilbørlig for hjørner som er en sjeldent ting på innlandsisen, og var alltid

grad for hjørner som er en sjeldent ting på innlandsisen, og var alltid

grad for hjørner som er en sjeldent ting på innlandsisen, og var alltid

dette friheter lot vi dem ha, idet de automatisk etter et kvarters forløp begynte å legge sig i selen for alvor. Straks vi stoppet for dagen ble hundene avselet, en reiste telt og overtok kokkejobbens alvorlige hver, mens den annen matet hundene, reparerte seler eller andre nødvendige småting. Når hundene så under slagsmål og hyl glefset i sig maten, og stadig løp i teltbarudene, da gjaldt det for kokken å holde fast på kokeapparatet og kar, mens rabalderet stod på.

Når alt utvendig arbeide var gjort, drog man teltdørens sekke-åpning godt igjen for fokken og nød-

teltlivets glede. Bikkjene ruslet opp i tid oppe grov i stein effemmicansmuler, lett etter noget å naske, knurret, glefset og benyttet anledningen til små private op-

gjort, drog man teltdørens sekke-åpning godt igjen for fokken og nød

teltlivets gleder. Bikjene ruslet
ennu en tid oppe, grov i sneen ef-
pemmicanstmuler, lette efter noget
å naske, knurret, glesfet og benyt-
tet anledningen til små private op-
gjør. Vi måtte alltid ha et øie ut
av teltets celluloidvinduer for å
passe på at de ikke gikk løs på
pakningen. Snart la de sig og lot
sig fyke ned av sne, og slik lå de
urørlig til uttørning.

Efter vår udmerkede middag
gikk vi igang med våre videnskape-
lige arbeider. En av oss var me-
teorolog og målte vindstyrke og
retning, svinget termometre, no-
terte barometerstand, grov sjakter
i sneen og målte snetemperaturer
o. s. v. Den annen var magnetiker
og lå på maven og kikket på sine

magnetråler, som hadde en fabelaktig evne til å svinge frem og tilbake, før de kom til ro, i pausen talte man i spøkfulle ord nedsettende om hverandres kvasividenskap.

Sjaktene som vi gravet var opt 2.5 meter dype, og vi hadde her de beste anledning til å måle de forskjellige snelags tykkelse og temperaturer.

Efterat alt var ferdig, og hundene var kommet til ro, krøp vi selv i våre renskinnsposer, tendte pipen, regnet ut våre stedsobservasjoner, skrev dagbok og lignende. Som regel blev man overmannet av søvnen og måtte henge i med dagbøkerne før Jon Blund blev altfor nærgående. «Alltid utenfor poser er bortkastet,» var en av våre replikker, som tydelig viser hvad vi syntes om dem.

Fryse gjorde vi så å si aldri. Før starten, mens vi pakket sleden hadde vi alltid være herlige ren-skinnsanorakker og renskinnsvæster. Så snart vi hadde gått oss litt varme, blev disse byttet i de lette og behagelige Ljungbergs vind-anorakker. I teltet kunde det særlig i begynnelsen av turen være så varmt at «vi misunte gjestene ved et av de kjølige norske badesteder». Der blev målt + 18 i teltet engang mens der var \div 10 utenfor. Kokeapparatet stod da ikke på. Denne relativt store varme i teltet skyldtes dets mørkegrønne farve, som er særlig mottagelig for den sterke stråling fra solen.

Middeltemperaturen var ca. + 8 og minimumstemperaturen \div 20 Varmegrader hadde vi aldri på selve platået. Surt var det av og til, særlig på vestsiden av høide ryggen, hvor vi kunde ha optil 1 meters vind rett i ansiktet. Det fokket meget, til sine tider hadde vi følelsen av å gå med amputerte ben, idet alt nedenfor knærne var usynlig på grunn av fokk. Vår støvler var ypperlig forarbeidet av skomaker Holth i Oslo, etter modell utlånt av kaptein Wisting. Støvlene hadde stiv såle med kun ca. 4 cm høit overlær, med seilduk oveni. Disse støvler har den fordel at de er behagelige selv om de stivfryser. Skinnklær er vel ikke absolutt nødvendig på en sommertur som dette men det er meget behagelig når man har stillestående arbeide lengere tid.

Mat hadde vi så meget av at det aldri var tale om å rasjonere. Om morgenen la vi i oss uhyre kvanta havregrøt, stekt bacon, ca 1½ liter rykende Freias Polar Chokolade — fremragende — og dertil

Sætres ypperlige Fangst-kjeks og smør à volonté. Ved fremkomsten — «middag» — vanket det pemmekan, kokt med tørrede grønnsaker og buljongekstrakt samt fruktgrøt eller fruktsuppe. Hvert måltid «kokt» i løpet av 10 minutter. Særlig er den nye type av havregryns «Ideal» en lettelse for en polarkokk, da grøten så å si er kokt ved et opkok.

Omtrent som her skildret forløp disse første 25 døgn på platået, for enhver utenforstående så innholds-løse og like, for oss så nuanserte og begivenhetsrike. For oss var det likeså interessante spørsmål om «Timmer» trakk eller om «Hans Teodor» hadde knekket halen, om skavlene viste NØ. eller ØNØ. Herlige dager var det under mottoet: Frem-over. Vi samlet på kilometere som gnieren på sine mynter.

Nedover mot Østkysten.

Så en dag lød det under kjøringen et rop: «Det går nedover!» Og jamen gikk det nedover visstnok en times tid, — så opover igjen, et helt døgn. Endelig var det ikke tvil om at det gikk nedover og aneroiden viste også stigende tendens. Dagen etter fikk vi også medvind, en herlig følelse. Nedoverbakke og medvind etter 20 dager opoverbakke og motvind. Verdens lengste opoverbakke var omsider beseiret. Snart heiste vi seil på sleden og seilte i løpet av 2 dager 120 km. — det var så vidt bikkjene klarte å holde sig unda sleden. Og mens vi den tredje dag seiler avgårde for god fart, ser vi plutselig gjennem fokket — lenge før vi hadde tenkt oss det, og lengre vest enn nogen før oss visste — et kjempemessig alpint fjell-landskap. Det var ikke lengre borte en at vi allerede samme dagen stod ved foten av dets første forrevne nunatakk.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **AFTENPOSTEN**

18. SEP. 1931

Med en humørfyldt amerikansk billedhugger til Øst-Grønland.

På isbjørn- og filmfangst i Arktis.

Dudley Talcott og hans fatter Dudley Völl.

— Vil De snakke engelsk eller norsk? spør den mørke, lange amerikaner Dudley Talcott, billedhuggeren som elsker Ishavet næsten over sin egen kunst. Grammofonen surrer «When Kentucky bids the world» på morgenkvisten, og gir en et visst inntrykk av eiermannen.

— Ellsworth påstod, at det vanligste i verden er å lære norsk og å gå på ski, svarer vi. Men De snakker jo norsk temmelig godt?

— Aaja, når en har været her 8 ganger og padlet i kano fra Stavanger til Lyngenfjord — undtagen mellom

ten løftet slik av en gammel-is under ny-isen, at vi alle falt overende.

— Hvad er det som gjør, at De føler Dem så hjemme i isen?

— Jeg liker livet deroppe. For en billedhugger er det formene og skjønheten som teller. Jeg elsker sjøen og isen — liker den herlige følelse av avstand, den klare, fine luft.

— Slik kanopadling langs vår kyst er vel ikke så liketil alltid?

— Det er omrent som å spille kort. Man må ta visse chancer, men ikke for store. Ofte er jo kysten så steil, at det ikke vilde nytte å nå inn hvis noget gikk galt. Jeg pleier aldri låne bort min kano. I sommer hadde jeg den med på Øst-Grønland og lånte den bort likevel. En mann skulde ro den bort til en bre. Jeg sa da til ham, at han ikke måtte ta den på land nærmere breen enn 200 meter. Men mannen drog den på land, breen kalvet og kanoen så jeg aldri noget mere til til tross for at vi lette en hel dag.

— De har jo før gitt ut en bok om et Norges- og Ishavs-besök?

— Jada. Den hette «Noravind» og består for det meste av tegninger.

Vi får bla i boken som giengir smil, humoren i fangstfolkenes slit og slep, de mange brokede tegninger forteller med sitt levende sprog en masse både om våre Ishavfolk og tegneren selv.

— Foruten tegninger fra turen til Øst-Grønland filmet jeg også. Det er fra livet ombord, gutten som spiste 15 kjøttkaker, isbilleder, laksefiske, dansernes «Gustav Holm» som bygger hytter, rekvedsanking på Jan Mayen, Beerenberg-toppen som er så sjeldent å se, svære isfjell i Franz Josef-fjorden. Under selfangsten ute i isen var jeg så uheldig å falle i vannet med filmapparatet, så jeg gikk glipp av en del morsomme bilder av hele 6 isbjørner på én gang! Maskinisten reparerte siden apparatet for mig. Han kunde forresten alt mellom himmel og jord, stod aldri fast om det så gjaldt en korketrekker eller en propell — det var det samme. De norske fangstfolk liker jeg best av alle i hele verden — det er et eget, festlig folkeserd.

— Og neste år stryker De nordover igjen?

— Ja, det tror jeg sikkert. Jeg reiser jo i grunnen på eget skib — «Nordkapp II», som jeg eier sammen med Ishavsskipper Isak Isaksen. Vi driver kombinert fangst — og turist-turer. Ifjor hadde vi hele ti turister, men det er altfor meget — i år bare to og det er for lite. Men de som har været deroppe de lengster tilbake og de kommer igjen. Sovnesikker i Reykjavík

Ishjørnfangst på Øst-Grønland, tegnet av Dudley Talcott.

Alesund og Namsos — og flere ganger været i Ishavet med norske fangstskuter og dertil forlovet med en norsk dame, så burde en jo kunne litt norsk. Ellsworth er forresten medlem av den samme klubben som jeg — en idrettsforening, men jeg har aldri truffet ham der. Vi er da også 10,000 medlemmer. Han bryter og det gjør jeg også.

— De skal jo skrive en bok om reisene i isen?

— Ja, det blir en bok med inntrykk fra turene for to år siden, ifjor og i år. Kanskje drar jeg op igjen næste år også. Første året man er oppe i isen er det så meget å se og lære, at man ikke fatter stort av det hele, det annet år hjelper det litt på ens viden, tredje året blir det enda bedre. Jeg vil gjengi mine inntrykk fra reisene, boken gikk jeg forresten i gang med allerede opp i isen. Men når båten stantet som verst gjennem isbeltet, nyttet det hverken å skrive eller tegne med tusj. En gang vi kjørte i riktig stor-is, blev bå-

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

TIDENS TEGN

19. SEP. 1931

Da Lauge Koch vilde lykønske Høigaard og Mehren.

Fra vår egen korrespondent.

Kjøbenhavn, 18. september.

„Neue Wiener Journal“s sist utkomne nummer bringer en artikkel om dr. Lauge Kochs ekspedisjon, hvorider som illustrasjon til forholdet mellom norske og danske fortelles, at samtlige norske radiostasjoner har nektet å besørge et telegram, hvori dr. Koch vilde lykkønske de to unge nordmenn Mehren og Høigaard til de es vel gjennemførte tur over Grønlands innlandsis. På forespørsel om meddelelsen er riktig, svarer dr. Koch: Ja, meddelelsen er riktig nok. Da jeg fikk høre om de to nordmenns suksess, vilde jeg lykkønske dem, og jeg lot Godthaabs radio kalle alle de norske radiostasjoner deroppe, både

Jan Mayen, Myggbukta og skibsstasjonene; men ingen av dem vilde ha noget med oss å gjøre. For å få mitt telegram frem, måtte jeg la det gå over Kjøbenhavn til Oslo, adressert gjennem Det kongelige norske geografiske selskap, hvorav jeg er æresmedlem. Så endelig gikk telegrammet til Østgronland til adressatene.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

C. J. Sast.

Heroldens Annoncebureau A/S

**Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884**

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: AFTENPOSTEN

18. SEP. 1931

Dr. Watkins er blitt liggende fast.

**Han må overvintre ved
Umivik, hvis han ikke
får hjelp.**

Kjøbenhavn, 17. september.

Styret for Grønland opplyser i kveld at det er kommet melding fra kolonibestyreren i Angmagsalik om at lederen av den engelske ekspedisjon til Øst-Grønland, dr. Watkins, er blitt liggende fast ved Akorniarniut for maskinskade underveis til Julianehåb. Watkins var reist til Julianehåb i en motorbåt sammen med to andre engelskmenn. Han ser nu ingen annen utvei enn å gå over til Igaliko på vestkysten over innlandsisen eller å overvintre ved Umivik, som er bebodd av grønlendere. Styret for Grønland har forsøkt å sette sig i forbindelse med Knud Rasmussen over telegrafstasjonene ved Angmagsalik og Julianehåb for å gjøre ham opmerksom på den situasjon som Watkins er kommet i. Knud Rasmussen er for øieblikket underveis sydover fra Angmagsalik.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: N. H. & SJØFARTSTIDENDE

18. SEP. 1931

[REDAKTERET]

Den omstridte «norske pressemann» i Kjøbenhavn, som etter okkupasjonen av Grønland kom Danmark til hjelp, har nu «tonet flagg» i «Ekstrabladet». Han er bosatt i Kjøbenhavn, heter Carl Borch og er edsvoren «tolk og korrespondent». I norsk presse er han et ukjent navn. Men dansk presse slo altså hans angrep på Norge sterkt op. — Akkurat som hr. Stauning gjorde det med en norsk anonymitet på Hamarmøtet.

I begge tilfeller er anonymiteten tynn og reiser en merkverdig dansk trang til noe å «henge natten på».

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisuklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: MIDDAGSAVISEN

18. SEP. 1931

Danmarks smil.

Det må undskyldes om det kan skje blir litt meget Grønlands-skriving i disse dager, men Øst-Grønlandsspørsmålet er uten sammenligning den viktigste utenriks-politiske norske sak i de siste 25 årene, og når vårt krav nu er redusert til bare å omfatte det okkuperte Eirik Raunes land og ikke hele den tidligere norske ø, skyldes det ute-lukkende den lunkenhet som alltid har vært vist her i Norge i den slags ting. Det er den samme lunkenhet som gjør at vi nu står i fare for å miste våre rettigheter på Franz Joses land.

Hvad Øst-Grønland angår bør vi ustanselig kaste et lite sideblikk ned til våre naboer danskene, for dansk ferd er i disse dagene så forunderlig at man ikke bør undlate å feste opmerksomheten inngående ved deres forskjellige forehavender. Vi behøver jo ikke derfor la forargelsen blusse, men hvis vi akter å holde oss litt ranke i ryggen, kan vi ikke la være å notere det som foregår.

Den danske grønlandsbilen er i disse dagene kommet tilbake til Kjøbenhavn. Hvad er så den danske grønlandsbilen? Jo, den er et nytt eksempel på danske krokveier, på dansk raffinement, på en fremgangsmåte som mange kanskje vilde finne uverdig, men som danskene ikke føler noe nedverdigende i. Mange vilde overhodet ikke fått en slik idé som den med grønlandsbilen, men i Danmark fikk man den og der har man også håndlag med å iverksette den.

Grønlandsbilen har nu dradd omkring i Europas hovedsteder med sitt Grønlands-kart og sine innskripsjoner. Man har besøkt avisredak-

sjoner og man har henvendt sig til mere og mindre lesedyktige barn som har lekt i gatene der grønlandsbilen drog frem. Mange av dem som har sett grønlandsbilen har ikke før ant at det fantes noe som heter Grønland, og om Danmark og Kjøbenhavn har de vel ikke visst annet enn at det lå lenger nord. Men når de nu senere hører snakk om Grønland så får de en ideassosiasjon, de tenker på den rare bilen som bed dem en velkommen avveksling fra lirkassemannen med apekatten, fra cirkusbilen med sine skrytende plakater — og de tenker på at den snilde dansken som lærte dem de nordlige strøks geografi ganske gratis og uten en gang å gå rundt med hatten etterpå og ta kollekt — at han var den vennligste og mest elskverdig smilende gjøgler de overhodet har sett på noen av sin bys plasser. Og et revesmil har igjen gjort fattige ero bringer på de uitende sjæles jaktmarker, blandt barn og de fullkommen forutsetningsløse.

Grønlandsbilen avgjør slett ikke Grønlands-saken, ja den betyr ikke det aller ringeste, men derfor er det neppe pirkete å beskjefte sig med den. Bilen er i høi grad et uttrykk for den danske slagplans metoder og utelukker ennu en gang, at vi om deres ferd i Grønlands-spørsmålet føler trang til å anvende et ord som likevel har litt klang her i Norge: real. Og dette skjer i de dager, da den danske statsminister står verdig på en talerstol i Norge og med myndig stemme gjennem sitt skjegg forlanger ro om Grønlands-spørsmålet. Vi må da tydelig se noe rent maskeaktig falsk i det vennlige smilet danskene byr oss — men vi må jo smile litt vi også ..

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **DEN 17de MAI**

19. SEP. 1931

Grønlandsmøtet i Bondeungdomslaget

i gaar kveld samla godt hus, som rimeleg kan vera naar sjølve fangsteksperten av høg naade, direktør Petter Brandal, var fyredragshaldar.

Han fortalte paa sin logne endeframme maate um fangstlivet paa og ved gamalt norsk land. Det gjekk klaart fram av fyredraget at den norske førarskapen i næringslivet paa Aust-Grønland set Noregs krav paa landet i aller fyrste rekke. Det Grønland vi ein gong miste har norske fangstmenn gjeve oss att. Det er ein røyndom Haagdomstolen visseleg lyt stadfesta.

Etter tala som fekk varme tak-

keord av lagsformannen og sterke fagning av fagslyden, vart det framsynt ein spanande Grønlandsfilm, som ein tysk ekspedisjon har spela inn paa innlandsisen og i Kobbebukta.

Ei festnemnd vart vald til aa laga ein gild aarsfest. Og til aarsmøtet i Det norske teatret vart desse utsendingane valde: Per Hovda, Brede Bakke, Ella Edsberg, Anskar Kragset, Ragnhild Gundersen, Aslaug Robøle, Aslak Lidotveit, Helga Hoffshagen, Karl Drabløs og Aslak Torjusson. Varumann: Otto Johnsen, Kalla Gulla, Ingeborg Ullsaker og Sey. Spillebrok.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Aakerønde. avis

Islendingene vil sette igang reveavl i stor stil.

Islands interesse i Grønlandsspørsmålet er fri adgang til fangst og fiske.

Oslo har i disse dager besøk av en kjent islandsk politiker, overrettsaktfører Gunnar Sigurdson, som i flere år har sittet i alltinget.

— Hvad er Deres erind til Norge, spør Tidens Tegn hr. Sigurdson.

— Jeg er kommet hit for å studere sølvrevavl, sier han. Vi har nettop oprettet en forening som allerede har fått 200 medlemmer. Jeg skal skrive en bok om denne avl, som skal utdeles blandt bøndene på Island for å øke interessen på dette område. Det er gode muligheter for pelsdyravl på Island, både klima og forholdene for øvrig ligger godt til rette og foret er billigere enn i Norge, både hestekjøtt og fisk. Jeg tviler ikke et øieblikk på at oppdrettet kan bli en suksess.

som næring på Island. Antagelig kommer vi til å kjøpe stamdyr i Norge, men det skal bare være førsteklasses dyr.

— Vekker Gdønlandsspørsmålet stor interesse på Island?

— For oss er det ikke hovedsaken hvem får overhøihetsretten på Grønland. Men vi vil ha både Øst-Grønland og Vest-Grønland åpent og vår offisielle innbdanding i striden mellem Norge og Danmark har nettop dette formål. Det er efter min mening den største misforståelse hvis man tror at islendingene har noe mot at nordmennene setter sig fast på Øst-Grønland, men vi vil ha rett og lov til å drive fiske i grønlandske farvann og ser nettop deri vår største eksportmuligheter.

Heroldens Annoncebureau A/S

**Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884**

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: AFTENPOSTEN

17. SEP. 1931

Over Grønlands innlands-is.

Hvor hverken men- nesker eller dyr ferdes.

Fredag offentliggjør vi en ny artikkel av Martin Mehren og Arne Høygård om deres raske ferd gjennem det store, hvite øde. Artikelen forteller om de to unge menns daglige liv på Innlands-isen — livlig og underholdende; det berettes om hundekjøring og hundestell, som er en kunst for sig. Beretningen er humørfyldt og vil sikkert glede alle våre lesere som setter pris på et sundt friluftsliv.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

17/9-31

Bladets navn:

Aalesund. Avis

En fantasifull „vevemester“.

Vi har mottatt følgende.

Med tilføre av eit stykke i bladet Dykkar um «Vevemesteren i Langevåg som blev politiopsynsmann på Øst-Grønland» tykkjer eg det er min skuldnad å upplyse um at det må grunna seg på ei misstyding, når det stend at Andersen arbeidde ved Langevåg Fabrikkar, før han reiste til Aust-Grønland, for det var ikkje tilfelle. Derimot var han vevemeister på fabrikken til Brødr. Kråsbye AXS, Måseidvåg, før han reiste til Aust-Grønland i 1927.

Umtalen av han som vevemeister på Devolds Fabrikkar, og det der, må fylgjelig vera fri fantasi som medarbeidaren Dykkar nok vil vera so gild å lata stå for eigi rekning.

Lat meg med same få nytta hyllet til å takka for alle dei

forvitnelege meldingane frå Aust-Grønland som hev vore å lesa i Aalesunds Avis frametter sumaren og hausten. Og tusen takk for hilsing!

Vyrdsamt

Inga Andresen..

Hvor gjerne jeg enn vilde gjøre en dame en tjeneste ser jeg mig ute av stand til det, idet vevemester Andresen i flere vidners nærvær uttalte at han før sin reise til Øst-Grønland var ansatt ved fabrikken i Langevaag, likesom han gav historien om fabrikkeierens henstilling om å bli, en så bred utformning at hukommelsesfeil er umulig.

Vevemester Andresens opplysninger får således stå helt for hans egen regning, og jeg beklager bare at han har latt sin fantasi løpe løpsk i den store stillhet.

Carsten Amundsen.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Norw. Tid.

To år i Eirik Raudes land

Den siste moskus-
okset som nær
hadde blitt den
siste for jegerne

En samtale med John Giæver

Blandt fjorårets bøker var det særlig en som gledet naturvenner, jegere, og alle som liker friluftslivet, og det var John Giævers bok fra Østgrønland, «Fangsthytten». Den var frisk og spennende, og med en rekke glimrende skildringer av polardyrenes liv.

Før næsten tre år siden krys-

te et par meter igjen mellom Jonsen og den visse død.

— Hadde dere føling med danskene?

— Ja, det siste år var danskene mine nærmeste naboer. De kunde være ganske hyggelige, men fangsten deres er like godt som ingen ting. De passer ikke for livet der, og det ser ut til at

Den siste moskus- okset som nær hadde blitt den siste for jegerne

En samtale med John Giæver

Blandt fjorårets bøker var det særlig en som gledet naturvenner, jegere, og alle som liker friluftslivet, og det var John Giævers bok fra Østgrønland, «Fangsthytten». Den var frisk og spennende, og med en rekke glimrende skildringer av polar-dyrenes liv.

For nesten tre år siden brøt Giæver tvert av med journalistikken, forlot redaksjonskontoret og reiste som fangstmann til Grønland. Han var da en blek og forknytt ung mann. I år kom han hjem med «Polarbjørn», brukt øv vind og vær, markert og senesterk og med den friske sundhet strålende ut fra hele personen, dukker han op. De to år i Eirik Raudes land ser ut til å ha gjort ham godt.

— Jeg har hele tiden likt mig godt på Øst-Grønland, sier han i en samtale med Adresseavisen, og fangsten har vært tilfredsstilende, skjønt prisene det siste år har falt svært på pelsverk.

Mørketiden gjorde oss intet, skjønt det første vinteren ble litt ensomt for mig. I hele tre måneder var jeg uten forbindelse med andre mennesker; for det falt igjennom slik at jeg omgikkedes med min nærmeste jaktkamerat, i hans fangstrute, og tre måneder i ensomhet blir da litt «träsig». Men jeg hadde mine hunder til selskap, og nok å gjøre forøvrig, så det gikk bra.

Sykdom vet vi ikke av. Vi var 16 mann der borte, og ikke en eneste av oss har vært syk en eneste dag. Og da vi til stadighet hadde nok å gjøre og var meget ute på ekspedisjoner, så truet vi ikke ut hinannen med snakk heller. Enkelte små rivinger var selvfølgelig ikke til å undgå, men de betydd intet, og i det hele var det et enestående godt kameratskap over hele linjen.

— Er jakten farlig?

— I almindelighet går fangste ganske ordinært, men det er nok slik at en nårsomhelst må være forberedt på litt av hvart. Det siste år lå jeg nok så langt inne i landet, og der var det lite isbjørn, for den trekker langs kysten; men første året fikk jeg stiftet bekjentskap med den. En gang fikk jeg tre på en dag. Det kan nok krible litt i kroppen første gang en enlig mann møter den karen.

Forøvrig har det nok vært kritiske situasjoner for oss alle mange ganger, men det er ikke noe å snakke om. Moskusoksen er ikke så ufarlig alltid, og den siste jeg skjøt like før hjemreisen hadde nær blitt den aller siste i bokstavelig forstand både for Jonsen og mig. Dyret satte rett på, og flukt i det tilfelle er håpløst, og å skyte på en moskus som angriper er som å skyte på en fjellvegg, kulen preller av på panseret på parmen. I siste sekund fikk jeg anbragt en kule i nakken, men da var det også ba-

re et par meter igjen mellom Jonsen og den visse død.

— Hadde dere drøfting med danskene?

— Ja, det siste år var danskene mine nærmeste naboer. De kunde være ganske hyggelige, men fangsten deres er like godt som ingen ting. De passer ikke for livet der, og det ser ut til at de heller ikke kan lære det. Hele fangsten deres er den rene karikatur, men moskusokser skjøt de. Det er jo slik at fangstfolkene skyter hvad de trenger av kjøtt til sig og hundene, men heller ikke mere.

Og så hadde vi besøk av Brun og van Houen. De blev hjulpet gjennem hele vårt fangstområde, fikk proviant og utstyr av alle slags, endog den eneste sleden som fantes på en stasjon blev overlatt dem. De optrådte som kamerater og blev av alle behandlet som kamerater som vi gav det beste vi hadde. Men de var dårlige til å ta sig frem, og brukte flere dager til strekninger som vi gjorde på en. Når de etter fremkomsten til Scoresbysund meldte at de hadde blitt dårlig hjulpet og fått falske karter av oss da trodde vi knapt våre egne ører. Jeg vil ikke si hvad jeg mener om en slik optreden.

— Og okkupasjonen?

— Ja, det var for oss alle den store sak, og for å ta bort alle misforståelser vil jeg presisere, at for oss som levet der borte syntes okkupasjonen å være den eneste og siste utvei for å redde våre interesser. Danskene har blitt svært påtrengende. De kommer og setter opp hytter vegg ved vegg med våre fangsthytter, og på alle andre måter søker de å komme inn og ødelegge for oss. Da vi gjennem radioen fikk meldinger om påtenkt dansk politnyndighet, da var vi alle enig om at vi måtte forsøke den siste utvei for å berge våre interesser. Og jeg skal si vi blev gladd over at regjeringen stadfestet okkupasjonen.

Nu vil visstnok danskene forsøke å fordrive oss med eskimøer. Selv greier de det ikke.

— Det er vel en stor dag når len første skute kommer hjemnefra?

— Ja, vi blir jo tilslutt som en verden for sig, og uvant med omgangen av mennesker. Og det var saktens jubel da «Veslekari» kom. Men da vi fikk se at det var kvinner ombord, da blev vi bokstavelig genert som guttunger. Det var så uvant for oss at vi i første øieblikk hadde mest yst til å gjemme oss bort. Men let var jo veldig hyggelige mennesker, og vi var alle sammen strålende over besøket.

— Og hjemkomsten?

— Den var overveldende for oss de første dager med en mengde nye og sterke inntrykk, men det gikk snart over. Og nu — ja, like ut sagt, det er ikke fint for at vi lengter tilbake. Når vi

møter skattesedler og slikt, da får i allfall jeg en ubendig lyst etter Eirik Raudes land. Det er et herlig land.

Bladets navn:

Draa

Om livet i Øst-Grønland

Vi nordmenn har nu tatt en god bit av dette land, fordi vi synes at vi har rett til å eie landet, hvor vi i årekker har drevet fiske og fangst. Og da vi begynte fikk danskene sinne op for Øst-Grønlands store rikdom på vilt og fisk. Så utsendte de den ene ekspedisjon etter den annen til disse egne. Men alle hadde ikke lykken med sig.

Det er livet ved en slik ekspedisjon Peter Tutein skildrer med sånn mesterskap i sin nye bok «Larsen», som Henrik Koppels forlag i Kjøbenhavn utsender i annet oplag.

Peter Tutein er i sannhet en forfatter som det står glans av og han har i «Larsen» gitt oss ei verk av så stor betydning at det vil leve lenge. Denne boken har nemlig sånt et glimrende sprog og sannferdig innhold. Stilen er ekt og således blir boken så verdifull.

Hovedpersonen i boken heter Larsen. Han er en ung mann som har hatt en kjærighets-historie med en pike borte i Jylland; men hun hadde sveket ham og giftet sig med en annen. — Larsen blev kan en vite både trist og tungsinlig. Han vil glemme det hele, men han kan ikke. Derfor reiser han med en fangstekspedisjon til Øst-Grønland. Der tror han at han skal overvinne sin skuffelse. Og Larsen bor sammen med 2 kamerater i en fangsthytte. Disse tre menn har chancen, men de kjenner lite

og intet til landet, som de nu skal leve i. Og Fortuna går flere ganger forbi, men ingen ser henne.

Ja, Larsen får vite av at han nu er i ødemarken etterat de første lager er gått.

medv t-m-tsom

Det er det samme arbeide op gjen for hver dag. Og de tre i hytten blir snart lei av dette kan en skjønne. Ingen av dem har noen dypere interesse. Derfor kommer også den farlige gjest, polarfeberen, snikende inn i hytten til dem. Denne feber er en alvorlig sykdom, ti den angriper kun de uoplyste mennesker og gjør det slik, at de har ingen interesse for andre enn sin egen person.

Larsen går lange turer og opplever mye rart, men hvor han enn ferdes så synes han å se sin elskede pike for sig. Han blir så lutende lei av hele livet, at han kan ta det. Da kommer en av hundene, som har fattet godhet for ham, og den setter nytt mot i ham. Han har allikevel noe å leve for.

Sjefen for ekspedisjonen er en nervös og usympatisk person, som kun iriterer sine kamerater. Og de blir aldeles gal av villskap bare de ser han drikker kaffe på sin måte. De blir rent avsindige ved et eneste ord. De tre er alle sammen kommet på en feil hylle i tilværelsens store skap.

Sjefen må derfor en vakker dag late sitt liv for Larsens hånd. Og Larsen lager rapport om at sjefen kom bort på en isferd. Men fra den dag glemmer Larsen den unge pike, og han føler sig lykkelig og fri. Han går op i sitt arbeide.

Peter Tutein kjenner livet ved Ishavets kyster og den grå hverdag meget godt ved sitt ophold i isødet. Derfor kan han også gi oss denne viktige skildring av livet blandt de danske fangstmenn på Øst-Grønland. Dette isøde uen sol og den lange kolde polarvinter som just med kjempe krefter tar fatt på alle mennesker som drar dit inn. Man må i sannhet være godt rustet for å holde ut.

«Larsen» er en glimrende fortelling. Den er meget spennende fra første til siste side, så det er en stor slagen roman. Tutein har etter vunnet en stor seier med «Larsen». — Han har også befestet sitt ry som sjelekjenner av rang. Han er således mannen som har chancen i livet og som selve Fortuna rekker sine gaver til.

Tuteins «Larsen» bør leses av hvert menneske i vårt land. Denne bok er skrevet for den hele litteraturinteresserte verden. Det er jeg sikker på.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Frembuden
Dr. Amundsen

Statsminister Stauning

er kjent for å være en både stor og overlegen politiker. En som ikke hefter sig ved småatterier.

Slik har vi ved personlig samvær med denne mann opfattet ham. Og hele Danmark ser opp til ham — uansett parti — nettet opp for hans store statsmannsegenskaper.

Det pinte oss derfor, at han på statsministermøtet på Hamar fikk et tilbakefall til å bedrive småigheter.

Og hans ord angående Grønlandssaken var vidnesbyrd herom.

Dette at han har funnet en uttalelse fra et litet blad i Sogn og Fjordane, hvilket har brukt uvettige ord om Danmark, skulle ikke statsministeren ta alvorlig.

Vi som driver med aviser kjenner ikke notisen før den blev lest opp av Stauning på Hamar-møtet.

Men at han hefter sig ved slikt, lar det få utseendet av at notisen gav uttrykk for norsk stemning mot Danmark, passer ikke en statsminister.

Stauning burde derfor ha latt vært å fremkomme med denslags i sin tale.

Det er dog riktig hvad der skrives i Chauvinist-pressen, at danske aviser har optrådt like norsk-fiendtlig, som den norske presse har vært mindre elskverdig overfor Danmark. Men disse skriverier skal ikke en statsmann ta alvorlig. I allfall ikke en notis fra Sogn og Fjordane.

Vi har vært i mot okkupasjonen av Øst-Grønland. Vi hadde jo traktat med Danmark, og en traktat skal holdes.

Men når bonderegjeringen har begått den dumhet å godkjenne Devolds okkupasjon, hvorved der er laget mølje, så dem om det.

Men Danmarks statsminister

burde ikke som gjest i Norge gi

mislyd om en sak som skal for-

domstolen i Haag.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **AFTENPOSTEN**

22. SEP. 1931

«Over Grønlands innlandsis i Geografisk Selskap.

Fredag skal Martin Mehren holde foredrag i Norsk Geografisk Selskap om sin og Arne Høygåards marsj over Grønlands innlandsis med hunder og ski. Foredraget vil bli ledsaget av en rekke glimrende lysbilleder fra disse øde trakter, hvor aldri mennesker før har vandret.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **AFTENPOSTEN**

23. SEP. 1931

En ond drøm.

Som vi forutsa endte Venstres landsmøte i frys og gammen med samling om den berømte vinstrelinna.

Hvad var det nu egentlig man var uenige om? Lilleborgkoncessionen? Langtifra. Landsmøtet vedtok en stempig at

«den meningsforskjell som er kommet frem under behandlingen av Lilleborgsaken ikke er av prinsipiell natur og at den ikke skaper noget saklig grunnlag for et skisma i partiet....»

Det er derfor med full rett at «Den 17de Mai» forsyner sitt referat fra landsmøtet med den hovedoverskrift at «Lilleborgusemjā skal berre vera ein vond draum for vinstre».

Altså ikke engang virkelighet, bare en ond drøm.

Det blev før landsmøtet ymtet om at hr. Mowinckel skulde få gå gjennem også for sitt forhold til Grønlandsspørsmålet i den tid han som utenriksminister hadde ansvarret for vår utenrikspolitikk. Men hr. Mowinckels standpunkt i denne sak blir vel også bare en ond drøm for venstrefylkingen bak «Den 17de Mai».

I et av de forslag som ble vedtatt av Venstres landsmøte heter det bl. a. at Venstre

«med kraft fortsetter sitt arbeide for å fremme norske næringsinteresser og for å styrke statens og kommunenes finanser.»

Dette forutsetter jo at venstre i de forgangne år har arbeidet for å styrke statens og kommunenes finanser. Akk, om bare Venstres landsmøte vilde ha vedtatt at også Venstres tidligere arbeide for styrkelse av økonomien var en ond drøm. Men dessverre, det er nok uhhyggelig virkelighet for alle som idag sleper på gjelds- og skattemyrdelen. Det er jo venstrelina som har været den bestemmende i norsk politikk den siste halve menneskealder. Og resultatene er dessverre ingen drøm.

«Lader oss glede og fornøie oss», citerte hr. Mowinckel under venstrefesten, idet han slo fast at Venstre gikk fra møtet som en knyttet neve.

Ja, hvad gjør det vel om verdens økonomi ryster i sine sammenfinninger, når bare Venstre kan glede og fornøie sig. Men vi får da håbe at Venstres knyttede neve ikke blir så farlig for land og folk i de kommende 20 år, som den var det i det forgangne.

Det motsatte vilde i sannhet være en «vond draum» for oss alle.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

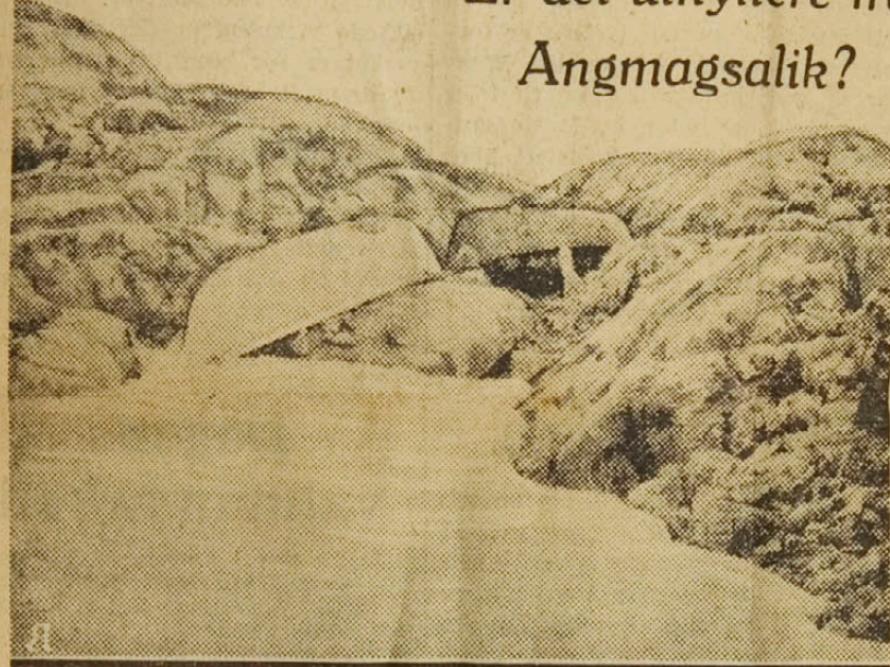
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **AFTENPOSTEN**

22. SEP. 1931

Finn Devolds ekspedisjon har støtt på ukjente eskimofamilier i Umivik-distriktet.

Er det utflyttere fra Angmagsalik?

Fra Umivik-distriket, hvor Nansen startet sin innlandsferd.

Det hender mangt på Øst-Grønlands næsten 3000 kilometer lange kyst. Overraskelsene kan være mange. Det vakte ikke liten forundring blandt deltagerne i Finn Devolds ekspedisjon, da de i sommer på sin ferd langs Sydøst-Grønlands kyster støtte på to eskimofamilier som ingen — etter hvad det fortelles — tidligere har no-

get kjennskap til. I Umivik-distriket — det samme strøk hvor Nansen og hans feller i 1888 gikk i land for å gå over innlands-isen — traff ekspedisjonen på disse eskimofamilier som levde helt isolert fra de andre eskimoene på østkysten. De to familier tellet — den ene 7 medlemmer og den annen 9 medlemmer. Det var kvinner, menn og barn. Det kan være en mulighet for at disse familier stammer fra Angmagsalik-distriket hvor det som bekjent er en eskimokoloni.

På Finn Devolds ekspedisjon fulgte som bekjent bl. a. professor Vogt med. Stedene, hvor eskimoene blev påtruffet er nøie undersøkt. Som bekjent har også Knud Rasmussen ferdes på samme kanter i år, så det kan være en mulighet for at også han har truffet på disse enslige eskimofamilier.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **AFTENPOSTEN**

22. SEP. 1931

Norske rune-innskrifter på Øst-Grønland?

Funnet bør undersøkes
næste år av en norsk
ekspedisjon,

sier professor Solberg.

I et intervju med skipper Hjalmar Brevik, som har gjort 56 Ishavsturer, forteller denne til «Adresseavisen», som tidligere tele-

grafisk meddelt, om et funn han gjorde på Øst-Grønland for 30 år siden. Han var dengang med fangstskuten «Norrøna» som skytter, de forliste, men blev berget.

Under dette ophold på Øst-Grønland så Brevik noget som han senere har tenkt på. Selv forteller han følgende:

En dag mens vi lå der, forlist, gikk Hans Noste og jeg en tur for å se etter vilt. Et stykke fra stranden reiser det sig en slett fjellvegg, og da vi gikk langs med fjellet der, opdaget vi at der var innhugget tegn og bokstaver i fjellet. Vi stanset og så på dette lenge og fant at det var en hel lang innskrift tydelig gjort av menneskehender. Men bokstavene og tegnene forstod vi ikke. De var hugget dypt inn i fjellet og måtte være meget gamle, og kunde ikke oppdages uten man stod like inntil.

Lang tid senere kom jeg til å se noget som kaltes runeboekstaver avbildet, og da slo det mig med en gang at dette var akkurat samme slags tegn som jeg så i fjellveggen på Kap Mary i 1901.

Som bekjent er det tidligere funnet gammelnorske runeinnskrifter både på Syd-Grønland og Vest-Grønland, helt nord til Kap York.

Såvidt bladet og skipper Brevik.

«Aftenposten» har henvendt sig til professor Solberg for å høre hans mening om dette funn. Professoren svarer:

— Det er vanskelig å uttale seg om dette, før man får et fotografi av tegnene. Vi har jo før fått store avhandlinger om helleristninger som skulde minne om norske ferder til Nord-Amerika — det var indianske helleristninger. Det har naturligvis sin store interesse å få funnet på Kap Mary grundig undersøkt. Man bør få stedet nøiaktig påvist og undersøkt næste år av en norsk ekspedisjon. Man bør stille sig skeptisk, men ikke tape saken av syn for det.

Tidligere er det gjort funn av gammelnorske rune-innskrifter på vestkysten, men slike innskrifter kjennes ikke fra østkysten, så det vilde vække ikke så liten opsikt om det viser seg at det virkelig er slike tegn som er satt opp her.

Heroldens Annoncebureau A/S

Audeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: DAGBLADET

21. SEP. 1931

En vinter i verdens koldeste strøk.

Tyskerne måler 65 kuldegrader på Grønlands innlandsis. Den verste overvintring i polarforskingens historie.

KJØBENHAVN, idag.

Ombord på Grønlands styrelsес skib «Hans Egede», som ventes til Kjøbenhavn om noen dager, befinner sig besetningen fra Wegener-ekspedisjonens stasjon «Ismidte», nemlig dr. Georgi og dr. Sorge, som er de første mennesker som har gjennemført en overvintring på innlandsisen.

Vinteren har vært slem, da man bare hadde et minimum av proviant til rådighet og så godt som ingen brensel. Man levet i en ishule.

Georgi har tilbragt 400 dager uavbrutt i Grønlands indre. Her har han i 4 måneder vært helt alene. Tiden gikk med å foreta målinger, og dr. Georgi har registrert 65 grader kulde i et lengre tidsrum, hvilket er rekord for målte kuldegrader noe sted på jorden. Dr. Sorge har målt den størst kjente istykke, nemlig 2700 meter. Begge forskere bringer et sjeldent rikt videnskapelig materiale hjem.

Overvintringen var den vanskeligste som noen sinne er foretatt i den videnskapelige polārforskings historie. Ofte var man nær ved å fryse ihjel, den iskolde vind trengte gjennem ishulens porøse vegger, og på grunn av petroleumsmangel var den medbrakte ovn fullkommen unyttig.

Begge de to tyske forskere befinner sig dog nu vel og synes ikke å ha varig men av vinteren.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: MØRGENBLADET

24. SEP. 1931

Innlandsisen

på Grønland er ca.
2,700 meter tykk.

Sprengninger i isen med optil 73 kg.
sprengstoff. Temperatur
på minus 65 gr. C.

Kjøbenhavn, 23. september. — Grønlandsskibet «Hans Egede» kom idag hit fra Grønland. Med skibet fulgte to deltagere i Wegeners ekspedisjon, nemlig zoologen dr. Sorge og meteorologen dr. Georgi fra Hamburg. De hadde i august forlatt stasjonen Ismidte på Grønlands innlandsis, hvorefter stasjonen nu står helt tom. Ekspedisjonens øvrige 14 deltagere befinner sig i Kamarajuk og vender tilbake med «Hans Egede» eller med «Disko» senere i høst.

Dé to videnskapsmenn gav ved sin ankomst en oversikt over ekspedisjonens arbeide.

Dr. Georgi fremhevet herunder at han hadde tilbragt 400 dager på stasjonen Ismidte. Det var første gang en sådan overvintring hadde funnet sted og han var tilbøelig til å mene at det også blev siste gang. Anstrengelsene med å nå ditop og å være der oppe var meget store. Bl. a. var overgangen over den ca. 20 km. brede sprekksone meget besværlig. Han hadde foretatt meteorologiske observasjoner, både almindelige observasjoner og ved hjelp av ballongopstigninger. I januar, februar og mars var kulden målt til $\div 65$ gr. Celsius. Gjennemsnittstemperaturen hadde været ca. $\div 40$ gr.

Han omtalte at arbeidet hadde lidt meget ved at dr. Wegener på sin vei til stasjonen hadde måttet etterlate næsten hele utstyret og den meste petroleum og var kommet med 3 næsten tomme sleder. Det var imidlertid så meget proviant på stasjonen at Wegener godt kunde blitt der, men han ville avsted fordi veststasjonen ikke var opprettet, og startet da med grønlendingen Rasmus på den reise som skulle bli hans siste. Det var dog Georgis opfatning at Wegener som på ski hadde fulgt Ras-

mus' hundeslede var blitt offer for anstrengelsene og var død av hjerteslag litt over halvveis til kysten.

Dr. Sorge redegjorde for de forhold hvorunder han i mai 1931 hadde funnet Wegener, som man antok var død i november året i forveien.

Det videnskapelige materiale som man formoder at Rasmus har tatt med sig for å bringe i sikkerhet er like så litt som Rasmus selv senere funnet.

Som følge av at dr. Wegener hadde måttet etterlate det meste av sin last før ankomsten til stasjonen, måtte arbeidet utføres under primitive forhold, således hadde man måttet hjelpe seg med en lampe som var laget av hermetikkbokser, fotografiske plater og en hermetikkkåpner. Han opplyste at hans arbeide vesentlig var utført i en 15 meter dyp sjakt i isen hvor han hadde målt temperaturer og isens lagdeling. Ved hjelp av ekskolodd hadde han konstatert at innlandsisen var ca. 2700 meter tykk. Han hadde under sine observasjoner måttet utføre en rekke sprengninger i isen. Den største sprengning var utført med 73 kg. sprengstoff.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: AFTENPOSTEN

19. SEP. 1931

Må Watkins og hans to ledsagere på Øst- Grønland undsettes?

Norsk hjelp?

Som tidligere meddelt har engelskmennene Watkins, Courtauld og en mann til begitt sig sydover fra Angmagsalik i en motorbåt, hvis motor er klikket. De tre har et par utveier: Den ene er å gå over innlands-isen til Ikaliko, en tur som nu er temmelig risikabel, da de lange netter har satt inn. Det dreier sig om en distanse på ca. 200 km. Den utvei å overvinstre i Umivik kan benyttes, idet det her bor 5—6 eskimo-familier. Det er en av de boplasser som hører inn under Angmagsalik kommunen.

Styret for Grønland har underrettet Watkins' forbindelse i England om situasjonen, og hvis det derfra blir truffet foranstaltninger til hurtig undsetning ved avsendelse av et dampskib, vil dette visstnok kunne nå frem innen isen sperrer adgangen til kysten.

Hvis engelskmennene velger å sende en båt til undsetning, vil man finne et passende farty i Norge med kyndige folk.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: AFTENPOSTEN

26. SEP. 1931

Grønlandsfarerne Mehren og Høygaard hjertelig hyldet i Geografisk Selskap.

Våre to Grønlandsfarere
har været høiere
enn nogen annen
ekspedisjon.

Geografisk Selskap åpnet sin høstsesong på en verdig måte igårs med foredrag av den ene av årets to Grønlandsfarere — Martin Mehren. Kongen og Kronprinsen med følge overvar foredraget. Blandt de mange kjente ansikter såes general Dietrichson, der som bekjent i 1888 fulgte med Nansen på den første marsj over Grønland, major Gunnar Isachsen, dr. Gunnar Horn, Carsten Borchgrevink, kaptein Riiser-Larsen, kaptein Wisting, professor Hjort, dr. Braastad, professor Holte-dahl, grosserer Steen, advokat Bredal, general Domaas m. fl. Som tidligere nevnt var dr. Lauge Koch kommet enkom ærend hitop for å høre aftenens foredragsholder berette om sommerens marsj over innlandsisen. Selskapets formann, major Klingenberg, ønsket velkommen til høstens første møte. Martin Mehren berettet så lett og utvungen om ferdene, som vil være «Aftenpostens» lesere vel bekjent fra de velskrevne artikler vi har bragt fra de to ferdeltagere. Men likevel er det mangt og meget, småglint av pussigheter som lettere kommer til sin rett i det muntlige foredrag.

I en morsom og meget underholdende film fikk man beretningen om selve opstigningen. Foredraget var preget av det sunde, friske sportshumør som sikkert var de to en god tredje forbundsfelte på turen. Det var bevegelse og liv over skildringen, fart og spenning. Det tør trygt sies, at sjeldent har Geografisk Selskaps medlemmer hatt en hyggeligere, oplevelessrikere aften enn gårsdagens. Foredragsholderen blev da også hilst med langvarig og brakende bifall da han hadde levert sin enkle og humørfylte beretning om den i sannhet strabasiøse ferd. Mehren protesterte mot at turen bare var en sportstur — en hel del videnskapelig arbeide var også utført.

Formannen rettet nogen hjertelige ord til de to Grønlandsfarere — Arne Høygaard blev også hentet opp på podiet. Det hadde gått en bølge av glede over Norge, sa formannen, da man fikk høre om den raskt utførte ferd. De hadde lagt dyktighet og djervhet for dagen. Vi beundrer det mot, den utholdenhets og det humør dere har vist. Tradisjonene fra Nansen, Amundsen og deres menn er hevdet på en smukk måte.

Bifallet gjentok sig med fornynet styrke. Kongen og Kronprinsen hilste hjertelig på de to Grønlandsfarere.

Efter foredraget blev det holdt en souper på Grand. Major Isachsen holdt hovedtalen for de to Grønlandsfarere, og Martin Mehren takket med et tale for de tre veteraner, general Dietrichson, major Isachsen og kaptein Wisting, som var tilstede. Selskapets formann, major Klingenberg, bragte dr. Lauge Koch en hilsen, og denne takket i en tale hvor han kom inn på de opdagelser de to Grønlandsfarere hadde gjort, bl. a. å bestemme avgrensningen av landet mot vest. De to har nådd en høide av 3040 meter, — høiere enn nogen annen ekspedisjon. Dr. Høygaard bragte dr. Lauge Koch en takk for all den hjelp han hadde ydet under forberedelsene av turen. General Dietrichson bragte Geografisk Selskap en takk fordi man hadde fått anledning til å hilse på Grønlandsfarerne. Festen fortsatte utover i de øvre timer i den beste polarstemning.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **OSLO AFTENAVIS**

25. SEP. 1931

„Uverdig for Danmark at Grønlands kyst er totalt av- sperret“.

En uttalelse av
Peter Freuchen.

Kjøbenhavn, 25. september.

I Studenterforeningen i Kjøbenhavn var det igår arrangert en Grønlandsften hvor grønlandsfarenen Peter Freuchen holdt foredrag. Blandt de tilstedevarende såes den tysk forsker dr. George som nettop er kommet tilbake fra Grønlands innlandsis. Peter Freuchen gjorde sig til talsmann for at dansker kunde få adgang til det store fiske deroppe. Det var det reme vanvid — uttalte han — at danske fiskefartøier faktisk som forholdene nu var ordnet, kunde bli opbragt av danske marinefartøier, selv om de fisket med lovlige redskaper. Likeledes måtte man betegne det som uverdig for en sjøfarende nasjon som Danmark at Grønlands kyst var totalt sperret for fremmede skib som f. eks. ikke kunde ta inn kull eller søke ly under farlige storme. Det burde innrettes frihavner eller også treffes et annet arrangement istedet for helt å prisgi de fremmede skib som måtte komme i nød ved Grønlands kyst.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avteling for Avisuklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: MIDDAGSAVISEN

25. SEP. 1931

Lauge Koch i Oslo idag.

**Møter pp i Geogra-
tisk selskap i aften.**

Dr. Lauge Koch kom i formiddag til Oslo for å være tilstede ved Geografisk selskaps møte i aften, hvor Mehren holder foredrag om Grønlandsturen.

Vi ringer op til direktør Klingenberg som uttaler, at såvidt han visste blir det ingen officiel mottagelse for doktoren, og det ikke etter noen invitasjon fra Geografisk selskap at doktoren kommer op.

— Men vi visste at han skulle komme og da vi jo har møte i Geografisk selskap i aften var det naturlig å invitere ham.

Så vidt direktøren.

Det blir etter hvad vi har bragt i erfaring ingen anledning til å høre hvad Lauge Koch eventuelt kunde ha på hjerte i aften. Programmet er ikke forandret og omfatter bare det før omtalte foredrag av våre egne Grønlandsfarere.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **OSLO AFTENAVIS**

25. SEP. 1931

Lauge Koch i Oslo.

Fra venstre: dr. Heygaard, dr. Lauge Koch og kontorsjef Martin Mehren.

Grønlandsforskeren dr. phil. Lauge Koch kom til Oslo med utenlandstoget i formiddag. Hans ærend hit er utelukkende etter hva han forklarer, å overvære Det norske geografiske selskaps møte i aften, hvor kontorsjef Martin Mehren vil fortelle om den sensasjonelle vandring over Grønlands innlandsis fra vest til øst, som han og dr. Høgaard foretok i sommer.

Dr. Koch har ønsket å overvære denne lille begivenhet i geografisk selskap, ikke minst fordi han på forskjellig måte var de to nordmenn behjelplig med planleggelsen av ferden og under forberedelsene til den farefulle vandring over innlandsisen. Han blev mottatt på Østbanestasjonen av de to nordmenn og et par pressefolk, ellers var det ingen som visste om det celebre besøk.

Vi hadde en lengre samtale med dr. Koch på Grand hotell i formiddag.

Han stilte sig på elskverdig måte til disposisjon med alle opplysninger om sin nettopp avsluttede ekspedisjon til Øst-Grønland, det første ledd i danskenes kjente treårsplan med hensyn til undersøkelse av denne del av Grønland — og eventuell inndragelse av den underdansk overherredømme.

Vår ekspedisjon var rent videnskapelig, sier han. Vi hadde absolutt intet annet formål med vårt opphold på Øst-Grønland. De vesentligste midler til ekspedisjonen er

Han forteller „Oslo Aften- avis“ om sin si- ste ferd til Grønland og treårsplanens nærmere ut- vikling.

„Våre ekspedisjoner er
utelukkende av videnska-
pelig art,“ sier han.

Det blir foretatt visse utvidelser, vi skal bytte personale og lenger nordpå vil der også bli foretatt no-
gen utvidelser. Vår treårsplan kan først komme i full sving i løpet av næste år. Den tredje storstasjonen vil antagelig bli reist nordpå.

Denne treårsplanen er i grunnen bare en fortsettelse av de undersøkelser, som jeg begynte i 1926. Alle sommer har jeg vært på Øst-Grønland siden da, med undtagelse av 1928.

— Hvad mener De om Watkins og Courtauld, hvis skjebne meldes å være prekær?

— Jeg tror de klarer seg, men de må antagelig overvinstre. Man håper at de skal komme sig inn til Angmagssalik i god behold og uten større vanskeligheter.

— Venter man Knud Rasmussen hjem, eller skal han overvinstre?

— Dr. Rasmussen opholder sig meget sydligere på Øst-Grønland enn der hvor jeg har vært i sommer. Vi antar at han kommer hjem, men hvis han må overvinstre, blir det antagelig i Julianehaab, hvor han kan få rikelig med proviant til hele vinteropholdet.

— Hvad mener man i Danmark om Finn Devolds ekspedisjon?

— Hans ekspedisjon følges med stor opmerksomhet, det tør jeg si. Men jeg tror ikke på at han har funnet nogen uløyntige eskimoer som telegrammer på Østkysten, som teleg

ne har meldt om. Det dreier sig ganske sikkert om eskimoer som flyttet fra et av boplassene ut til bedre jaktdistrikter.

— Hvor lenge blir De i Oslo?

— Bare etpar dager.

— Er De fornøjet med resulta-

ste ledd i danskenes kjente trears-plan med hensyn til undersøkelse av denne del av Grønland — og eventuell inndragelse av den under dansk overherredømme.

— Vår ekspedisjon var rent videnskapelig, sier han. Vi hadde absolutt intet annet formål med vårt ophold på Øst-Grønland. De vesentligste midler til ekspedisjonen er fremskaffet fra Carlsbergfondet, som bare gir penger til videnskapelige oppgaver. Vår opgave var ikke å utnytte landet, tvertom har vi gitt ordre til at ingen av våre folk, som skal overvintre må gi sig av med regefangst. De får bare lov til å jage for å skaffe mat, ellers skal viltet få være i fred for oss.

— Hvor stort er Carlsbergfondet?

— Det er egentlig tre Carlsbergfond. Først har vi Gamle Carlsbergfondet, som vokser med omkring en million om året og er nu på omkring 30—35 millioner kroner. Det danner enslags reservefond for de andre to og utdeler dessuten omkring en million til videnkapelige formål. Fondets vekst avhenger av sommerens tempera-

ne synke noget under den ene million — og da blir det igjen mind til videnskapen.

Dernæst har vi Ny Carlsbergfondet, som sørger for Glyptotek og kunsten og endelig fondet som sørger for Frederiksborg-museet Hillerød.

— Er De fornøiet med resulta-
tene av Deres ophold på Øst-Grøn-
land i sommer?

— Vi utførte alt, vi hadde planlagt. Vi har nu 16 mann, som overvintrer derborte på 2 hovedstasjonene og 2 bistasjoner. På hovedstasjonene er det et hus med elleve varrelser, radio for kort- og langbølg, telefon og elektrisk lys. Der kan der overvintre optil 10 mann, mens 4 mann skal være der hele året, vesentlig biologer. På bistasjonene holder kartografene og geologene til, men det er hensikten at de flyter over til hovedstasjonene og bl. boende der i mørketiden.

— Skal De opover til næste sommer?

— Ja, det blir da vesentlig b
seiling av våre stasjoner melle
Scoresby Sund og Danmarks havn

Vianc en Hele vinteropbrekst

— Hvad mener man i Danmark om Finn Devolds ekspedisjon?

— Hans ekspedisjon følges med stor opmerksomhet, det tør jeg sige. Men jeg tror ikke på at han har funnet nogen ukjente eskimofamilier på Østkysten, som telegrammet

ne har meldt om. Det dreier sig
ganske sikkert om eskimoer som
flyttet fra et av boplassene ut til
bedre jaktdistrikter.

— Hvor lenge blir De i Oslo?
— Bare etpar dager.

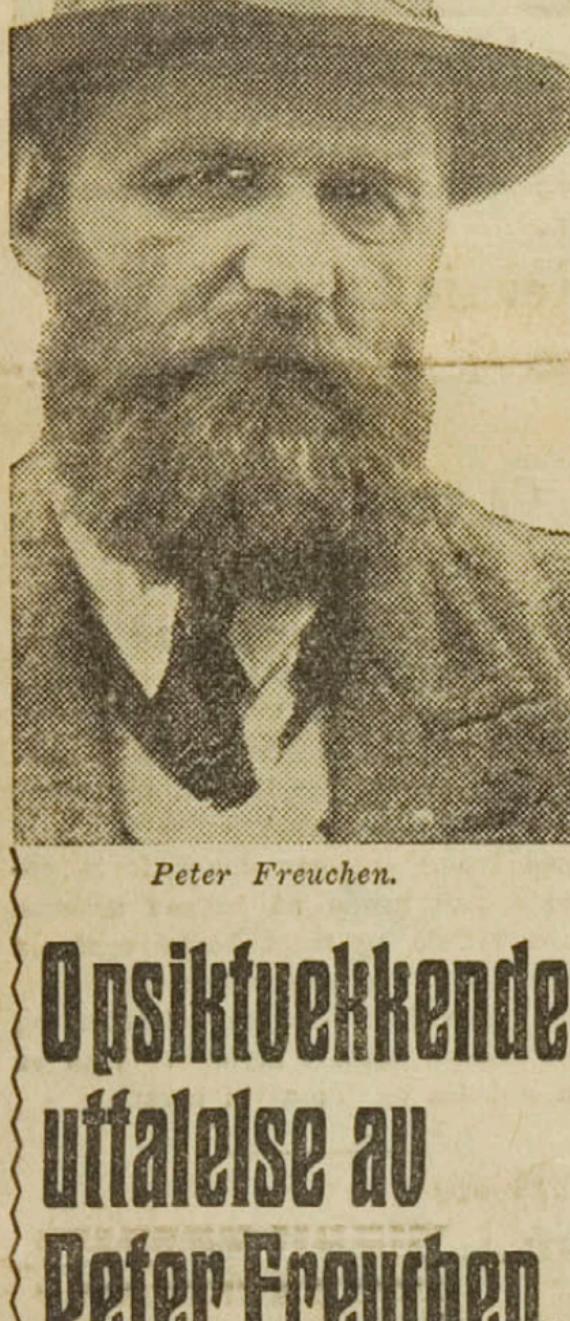
Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: DAGBLADET

25. SEP. 1931

Peter Freuchen.

Opsiktvekkende uttalelse av Peter Freuchen.

*Uverdig av Dan-
mark å sperre
Grønland.*

Kjøbenhavn idag.

I Studenterforeningen i Kjøbenhavn var det igår en Grønlandsften, hvor Grønlands-farerden Peter Freuchen holdt foredrag. Blandt de tilstedevarende sås den tyske forsker dr. George som nettop er kommet tilbake fra Grønlands innlandsis. Peter Freuchen gjorde sig til talmann for at dansker kunde få adgang til det store fiske deroppe. Det var det rene vanvidd — uttalte han — at danske fiskefartøier faktisk som forholdene nu var ordnet, kunde bli opbragt av danske marinefartøier, selv om de fisket med lovligge redskaper. Likeledes måtte man betegne det som uverdig for en sjøfarende nasjon som Danmark, at Grønlands kyst var totalt sperret for fremmed skib som f. eks. ikke kunde ta inn kull eller søke ly under farlige stormer. Det burde innrettes frihavner eller også treffes et annet arrangement i stedet for helt å prisgi de fremmede skib som måtte komme i nød ved Grønlands kyst.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: DAGBLADET

25. SEP. 1931

GE KOCH I C

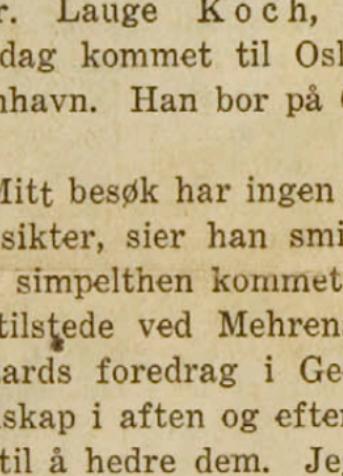
„Den som vinner
i Haag vil opdage
at Øst-Grønland
blir dyrt. Der
kommer en regn-
skapets dag“.

Den danske forsker

kommer for å

hedre Mehren og

Høygaard.

Dr. Lauge Koch, er i formiddag kommet til Oslo fra Kjøbenhavn. Han bor på Grand hotell.

— Mitt besøk har ingen skjulte hensikter, sier han smilende. Jeg er simpelthen kommet for å være tilstede ved Mehrens og Høygaards foredrag i Geografisk selskap i aften og etter evne bidra til å hedre dem. Jeg skal ikke ha noen konferanser, skal ikke konspirere på noen måte, men stille og rolig reise hjem igjen imorgen.

Han sitter bred og smilende i salongen bak palmehaven, med de to solbrente skiløpere fra innlandsisen ved siden av sig. Han er rolig og sympatisk som alltid, svarer klart og tydelig og uredd på alle spørsmål. En gentleman og en meget charmerende og følgelig meget farlig motstander.

— Nu skal vi slå oss til ro og vente til Haag har sagt sitt, ikke sant? sier Lauge Koch. Da vil stemningen ha dabbet ganske kraftig av, spørsmålet om Øst-Grønland er alt for lite til at det kan holde interessen fanget i halvannet år. Men når dommen foreligger da blir der bitterhet, hvem som enn vinner.

— Hvad mener De om spørsmålet slik som det stiller sig nu?

— Det er ikke minst opstått på grunn av vanskelighetene i

— Hvad mener De om spørsmålet slik som det stiller sig nu?

— Det er ikke minst opstått på grunn av vanskelighetene i landene. Et folk som er i vanskeligheter skal ha noe å drømme om, — det er derfor stemningen i Norge er så hissig.

— Det samme kan vel kanskjenes om Danmark?

— Nei, sier Lauge Koch. Ganske enkelt. Så fortsetter han: Hvem som enn vinner i Haag vil opdage at Øst-Grønland blir dyrt. Hvis nordmennene ransaker i dypet av sin sjel, mon de ikke da vil finne at Svalbard har kostet temmelig meget? Slik vil det også bli med Øst-Grønland. Og da blir spørsmålet: Har Norge råd til å ha arktiske kolonier?

— Enn Danmark, — som ikke en gang forstår å utnytte de beskjedne verdier som finnes i disse kolonier?

— Vi har hensynet til eskimoene . . . men nu er vi sannelig kommet inn i et farlig farvann. Han smiler og tender en ny sigar.

— Synes De det er sørgeelig at misstemningen mellom dansker og nordmenn får utladning på denne måten?

— Nei, egentlig ikke. Når denne sak er ute av verden vil luften være betydelig renere. Men jeg må si jeg er nokså forbauset over at utladningen er blitt så kraftig som den er.

Dr. Koch er i neste øieblikk midt i en temmelig pessimistisk karakteristikk av Øst-Grønland:

— Jeg gjentar: Hvite menn kan ikke leve der uten hjelp utenfra. Fangst på Øst-Grønland lar sig ikke tenke uten en nasjonal støtte. Et fangstkompani her er en luksusblostm, en orkide, selv sunnmøringene som jo må sies å være temmelig hårdføre orkideer, klarer det bare såvidt. Orkideer er dyre blomster og de trives ikke så godt i arktiske strøk. Vent, — en dag vil der komme en regnskapets dag for de menn som reiste Grønlandsspørsmålet. Jeg angriper ingen, for Hoels metoder er ikke mine. Men når Norge opdager at Øst-Grønland er et fattig land vil stemningen slå om.

— Peter Freuchen klager over

danskenes sperrepolitikk på Vest-Grønland og krever flere åpne havner.

— Javel, men har man tenkt på at det vil koste danskene en masse penger å holde åpne havner. Skal vi først gi skib i sjøen anledning til å fylle kull og vann på land, — så må vi også sørge for at der finnes slike forråd og da kommer vi op i summer som vil telle på budgettene. La mig fortelle en historie som illustrerer: Da Ahrenberg skulde undsettes kom en gammel embedsmann til mig og sa: De har da vel sørget for at Ahrenberg har sin lægeattest i orden? Men i herrens navn, sa jeg, denslags detaljer må en vel kunne sette sig utover i et slikt tilfelle? Men i grunnen har mannen rett. Der må ikke forekomme undtagelsestilfelle i eskimo-kolonier. La oss sette, — uten forbindelse med Ahrenberg selvfølgelig, — at der kommer kjønnssykdom til Angmag-salik. Da må vi ansette en læge, det koster ti-femten tusen om året. Vi må også regne med at en kjønnssykdom som først har fått fot i kolonien, brer sig og holder sig. Dermed har vi straks en utgift i årenes løp på hundre tusener av kroner.

Man krever åpne havner, — ja-vel, det kan høres rimelig ut, men man overskuer ikke konsekvensene for det land som er satt til å holde disse havner åpne.

Grønlands- eskimoer i Oslo.

Litt om våre viden- skapelige arbeider på Øst-Grønland.

Våre videnskapsmenn har en rik arbeidsmark på Øst-Grønland. Den kolossale kyststripe og landet innenfor er i grunnen ikke særlig inngående kjent. Det er plass til mange års ekspedisjoner enda før vi har fullt kjennskap til hvad landet skjuler. I nogen år har våre videnskapsmenn bl. a. studert eskimogravene derborte og gjort en rekke funn, som er tatt med hjem til nærmere undersøkelse. Det er samlet inn materiale av Søren Richter, som har overvintret, Scholander på Hoels ekspedisjon ifor, professor Vogt og Bjørlykke på Finn Devolds ekspedisjon i år.

Vi har hatt anledning til å se en del av materialet på Universitetet, hvor professor Schreiner har tatt hånd om funnene.

— Det eldste vi har av slike eskimoskaller stammer fra Fridtjof Nansens ekspedisjon 1888—89. Han hadde med sig 8 skaller fra Vestkysten. De blev i sin tid lånt ut til professor Fürst i Lund, som har skrevet et stort verk om eskimokranier. Danskene har et veldig materiale fra Vestkysten — det er også behandlet i professor Fürsts verk. Østkysten er forsøvidt ny arbeidsmark i denne henseende. Her støter man på de helt rene eskimoer hvilket er så å si uggjørlig vestpå. Våre folk har også samlet lemmeknokler — det har sin store interesse. Danskene har nemlig ikke samlet slike deler.

I skapene rundt om og på bordene står det eskimoskaller.

— Se her, sier professoren, dette kolossale brede kinnparti, de store øienhuler, «kjølen» over hodet forteller at hjernen har det ikke været så godt bevendt med som kjevene. All tyggingen av det rå kjøttet har utviklet kjevene betydelig. Her er en skalle av et barn, som er begravet ved siden av moren. Her ser De antydningen til «kjølen». Det som gjør materialet så interessant er at det kan brukes som sammenligningsmateriale — australerne på den ene side og eskimoene på den annen, folkeslag som har levd isolert på hver sin side av kloden. Funnene gjøres, som De vet, under stenrøiser. Enkelte skaller er blitt flatttrykt av stenene.

— Hvor gamle kan disse kranier og knokler være?

— Under 100 år, tenker jeg.

— Professoren holder jo også på med et stort arbeide om lappene?

— Ja, det har jeg holdt på med siden 1914. Sammen med mine assisterenter har jeg flere ganger besøkt Finnmark for å studere lappene. Et bind er nu ferdig og et annet kommer senere. Det er et langvarig arbeide — det skal tas 101 mål av hver skalle, en rekke utregninger blir foretatt o.s.v. Skallene måles med spesielle apparater. Når så disse mål gjengis i verket, kan enhver — om han sitter i Japan eller andre steder — finne dem på fotografiene og tegningene og bruke materialet til sammenligning av skaller fra andre kanter av kloden.

Mens vi vandrer rundt kommer vi inn på hva Sverdrups ekspedisjon 1898—1902 kunde ha utrettet under den annen «Fram»-ferd hva eskimofunn angår. På annet hold får vi høre at Sverdrup først og fremst la an på direkte landvinninger, reiser og kartlegging av et område som mäter to tredjedeler av hele Norge. Det blev derfor liten eller ingen tid til å foreta funn av eskimograver og hva dermed står i forbindelse. Områdene han ferdedes over, var kolossale og gjemte mange hemmeligheter. Hadde det vært foretatt undersøkelser av eskimoene, kunde vi idag været det førende land på dette område, men en kan jo ikke alltid gripe overalt.

Undertegnede.

Mehren og Høygaard i Geografisk Selskap.

Kongen, Kronprinsen og general
Dietrichson lykønsker de to forskere.

Kontorchef Mehren og dr. Høygaard slog mynt og krone om de skulle dra over Grønland nu i sommer etter at det var blitt så sent før de kunde komme avsted. Mynt kom ut. Det betyddet ikke-reise, men de reiste allikevel.

Ingen av de to var den annens chef under ekspedisjonen. De var begge sideordnet. Hvem skulle så holde foredraget i Geografisk Selskap? Det trakk de lodd om.

Det blev Mehren som skulle ta på sig den del av oppgaven. Og igårførtes holdt han foredraget. Han skilte seg like godt fra det som fra selve innlandsisen. Det ble en beretning om en bratt opstigning fra Vestkysten og op på innlandsisen, som derpå langsomt hevet sig østover; og beretningen kom til å inneholde mange spennende momenter, ikke minst ved nedstigningen østpå — til Franz Josephs fjord, hvor de støtte på dosent Hoels ekspedisjon med «Polarbjørn». Foredraget var ledsaget først av en tildels overordentlig god film, som viste grønlandsk liv og landskap; dernæst fulgte der en serie gode lysbilder som førtes frem til nedstigningen østpå. Her ble fotografiapparatene ødelagt av vann og derfor stoppet lysbiuledserien op.

Foredragsholderen blev introdusert av Geografisk Selskaps formann, direktør Klingenberg, som også takket, da han var ferdig. Hr. Klingenberg priste den sikre planleggelse av turen og det ypperlige kameratskap, som hadde rådet under dens gjennemførelse og han takket likeledes for at de to unge menn hadde oprettholdt tradisjonen fra Fridtjof Nansens ungdoms dager. Der var et sterkt bifall både etter foredraget og takketalen, den fullt besatte Aula hyllet de to Grønlandsfarere.

Blandt dem som hørte på var også Kongen og Kronprinsen. Da det hele var forbi, gikk først Kongen og dernæst Kronprinsen fram og komplimenterte Mehren og Høygaard. Det samme gjorde den danske forsker Lauge Koch, som var tilstede, idet han var kommet opever for å høre på foredraget. Man la også merke til at general Dietrichson gikk hen og hilste på sine to unge etterfølgere over innlandsisen.

Igårførtes blev der i Grand hotell gitt en smukk fest av Geografisk Selskap for de to sportsmenn. Her holdt major Isachsen hovedtalen for dem. Deseuten var der en rekke andre taler.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisuklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **BERGENS TIDENDE**

22. SEP. 1931

Istidsfolk og urtidstoner.

To grønlandske skjønnheter av ublantet rase.

Grønlandsforskeren Chr. Leden er atter i Bergen på foredragsturné. Siden han sist var her har han vært rundt i mange land med sine foredrag; dessuten er han begyndt å arbeide på et nytt verk, hvori han trekker sammenligning mellom eskimo-kulturen og vår gamle istidskultur.

Torsdag vil Leden holde foredrag i Museets sal om Grønland ledsaget av lysbilder og enkelte prøver på eskimoenes musikk — urtidstoner som han kaller det.

— Hvad vil De si om Grønlands-saken? spør vi hr. Leden.

— Nå, jeg vil ikke tale så meget om politikk som om folket og folkelivet. Men selvfølgelig mener jeg, etter å ha besøkt landet tre ganger at der ikke er noget folk som har slike betingelser som det norske for å utnytte mulighetene derborte. Danmark har mer enn nokk med hvad det har og med å administrere eskimoene. Og vi må huske at der finnes ingen eskimoer i det land vi nu har okkupert — vi tar såleds ingen mat fra dem ved å drive fangst derborte.

Det som mest interesserer mig er imidlertid studiet av folkelivet. Jeg synes eskimoene er det mest interessante naturfolk som finnes. De har ennu bevart meget av sin oprindelige åndelige kultur, de er i visse henseender istidsfolk, og studiet av denne kan gi oss holdepunkt for å bedømme hvor høit vår egen kultur har stått i lengst forsvunne tider.

Og hvad selve landet angår vil jeg si at det er det vakreste land jeg har sett. Det er likesom Norge i større og mere imponerende målestokk.

Bladets navn: **MORGENAVISEN, BERGEN**

26. SEP. 1931

Nye danske beskyldninger om nordmændenes „rovfangst“ paa Grønland.

Drastiske skildringer av nordmændenes «giftodder».

Danskene lægger skylden paa nordmændene for at deres fangst blev saa liten.

I «Berlingske Tidende» finder vi følgende:

For ganske nylig vendte tre av «Nanok»-selskapets fangstmænd tilbake fra Østgrønland efter at ha været borte godt et par aar. Man hadde glædet sig til av disse folk, som ifølge sakens natur har erhvervet sig et meget indgående kjendskap til forholde- ne deroppe, at erfare hvorledes situationen virkelig former sig i de egne, specielt hvilke fangstmuligheter der er og hvordan det hele stiller sig efter nordmændenes okkupationer. «Nanok»-selskapet forlangte imidlertid, at de hjemvendte fangstmænd, før de uttalte sig til offentligheten, avgav rapport til dets bestyrelse, og efter at det var sked, kom der saa forskjellige konferrancer med jægerne om økonomiske anliggender. Paa den maate er tiden gåaet uten at man endnu har faaet noget at høre om hvad de folk hadde at berette og hvilke erfaringer de har gjort i de to trange aar i det barske, ugjæstmilde land.

Men igaar fik vi omsider en av dem i tale. Det var jægeren Andreas Hvidberg, en kjæmpekraftig gut med et haandtryk som en skrustikke. Garderforeningens gyldne emblem lyser i hans frakkeopslag, men utover det er der saavidt ikke noget pyntet ved ham. Det er et mandfolk helt igjennem — — en kjernek, som har tat mangen en haard tørn, og som har døiet litt av hvert.

— Jeg vil ha, at det skal staa alle klart, uttalte han, at nordmændene ødelegger erhvervsmuligheterne paa Øst-Grønland. Deres okkupation er saadan set en absolut ulykke for landet. Jeg sigter her til de norske fangstmænds bruk av stryknin. Deres fangstmaate er følgende: De anlægger langs kysten — over lange distancer, helt oppe fra Sabineøen og sydover, de saakaldte giftodder, som bestaar av et stykke moskusokse- eller sælhundkjøt hvori der er skaaret en rids fyldt med stryk-

nin. Oddene sættes paa to maater, nemlig nogen av dem helt plant med jorden, til ræv, og andre litt tilveirs, til bjørn. Denne metode har tilfølge at en mængde dyr dræpes, og desværre viser det sig gang paa gang, at nordmændene ikke finder nær alle de dyr der falder som offer for deres gift-efterstræbelser. Opstaar der f. eks. en snestorm, efter at dyrene er gaat paa strykninen, er det umulig senere at finde dem, da de er skjult under sne- dækket, hvor de blir liggende indtil tøbruddet kommer. Saa ætes, i mange tilfælder, de raatnede aadsler av andre dyr, som derved likeledes forgiftes.

— Vi har fundet mange ræve som er faldt for nordmændenes gift, forsikrer hr. Hvidberg, og sidst sommer fandt vi paa en distance av bare ti kilometer seks bjørne, som likeledes var forgiftet, men aldrig fundet av de norske fangstmænd. En bjørn kan nemlig gaa over en mil før den falder efter at ha været i berøring med en giftodde, og det gjør det naturligvis meget vanskeligere at finde den. Saa sent som i slutten av april og begyndelsen av mai, paa hvilket tidspunkt de danske jægere for længe siden har ophørt med at drive pelsdyrfangst, da pelsens kvalitet ikke er god om vaaren og sommeren, satte en norsk fangstmand fra ekspeditionen «Arktisk næringsdrift», giftodder over en distance paa 40 kilometer fra Kap Wünn-landet og til Lindebrands-fjorden. Saa skedde det at der tre dage efter at odderne var sat opstod en heftig snestorm, og dermed var alle giftfælderne og deres ofre fuldstændig skjult. Faar dage senere reiste nordmændene sydover til Myggebugten, og siden har de ikke vist sig i terrænet, hvor de talrike fælder blev sat. De staar saa fortsat og dræper og dræper, uten at nogen faar nytte hverken af kjøt eller pels.

— Ved Kuhn — øen i omegnen av Hochstetter forland, hadde vi et andet tilfælde. To av mine kamerater kom her kjørende til den danske hytte, og saa skedde det at hundene løp fra dem hvorpaas de maatte avsted paa ski for at søke dem op. Paa denne tur fandt de to norske giftodder, hvorav den nærmeste stod bare nogen faa kilometer fra det Janske hus. De samlet den-

sammen og brændte dem. Man kunde ellers let ha utsat sig for at miste hele hundespandet.

— Hvor langt nord kommer nordmændene op?

— Ikke høiere end til Kuhn-øen, hvilket ogsaa har tilfølge, at vildtbestanden er meget større i egnene nord for denne linje.

— Benytter nordmændene ogsaa gift paa Spitsbergen, hvor det er dem som har høihetsretten?

— Nei, deroppe er denne fangstmaate strengt forbudt. Paa Grønland tar de derimot ikke et saadant hensyn — —. Rent personlig er vi, det synes jeg dog bør fremhæves, kommet udmerket ut av det med de norske fangstfolk, som mand og mand imellem viste sig som ganske fortræffelige kamerater. Men det formilder allikevel paa ingen maate vor dom over nordmændenes forkostelige jagtmætoder.

Heroldens Annoncebureau A/S

**Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884**

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: AFTENPOSTEN

25. SEP. 1931

Norge— Danmark— Grønland.

Brosjyre av Victor Mogens.

«Norge—Danmark—Grønland» heter en kortfattet og populær brosjyre av Victor Mogens om det norske standpunkt i Grønlandssaken, historisk og juridisk belyst. Mogens skrev for nogen tid tilbake en rekke avisartikler om saken, og det er disse han, delvis omarbeidet har utgitt i form av en liten brosjyre på 32 sider.

I forordet opplyser forfatteren, at det har været hans hensikt å gi en kortfattet, populær og samlet fremstilling av det norske standpunkt i Grønlands-spørsmålet, ført like frem til idag, eller om man vil; til Haag. Brosjyren svarer til sin hensikt. Den gir en grei og lett-fattelig oversikt over hele spørsmålets historiske, juridiske og økonomiske side, sett fra norsk synspunkt. Alle overflødige betaljer er skåret vekk, forfatteren skisserer raskt og konsist hovedlinjene i saken og gir sine leser en lettattelig og klar orientering.

Under stevnet på Hamar rettet statsminister Kolstad en henstilling både til dansker og nordmenn om å slutte med de bitre ord i denne sak. Mogens brosjyre er skrevet lenge før stevnet, og han hadde forsiktig ikke anledning til å ta sig statsministerens ord ad notam, men når man leser skriften, minnes man den uvilkårlig. Man ønsker til tider, at han hadde spart litt på kruttet. Den temmelig lidenskapelige tone, som hele brosjyren er holdt i er på sin måte meget sympatisk og forståelig, men den er jo i og for sig ikke nødvendig for orienteringens skyld. Og vi er enig med statsminister Kolstad i, at det kanskje er klokt å spare kruttet til man kommer til Haag.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avteling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Tromsø

12/3/37

Nautilus menn på gjennem- reise

«Inger Elisabeth» ankret tidlig idagmorges op på Tromsø havn og professor Sverdrup, dr. Villinger, den amerikanske videnskapsmann dr. Soule og filmfotografen Dored benyttet anledningen til en herlig lunsj på Grand.

Det var sterk strøm og sydostkulding det siste døgnet som satte oss ut av den oprinnelige kurs, forteller kaptein på «Inger Elisabeth», og så blev vi nødt til å ankre op her noen timer for å vente til Rystrømmen har gitt sig endel.

Vi fortsetter sørover i løpet av formiddagen. Forvrig har vi hatt godt vær på overreisen.

Da «Inger Elisabeth» gikk fra Spitsbergen var det ennå ikke bestemt noe om hvilken rute «Nautilus» skulle benytte på hjemturen, men den direkte over Atlanterhavet var sterkt på tale.

Sverdrup og hans utenlandske venner var strålende fornøiet over å være kommet tilbake igjen, og tilsynelatende også vel fornøiet med turen.

De nektet dog bestemt å uttale noe som helst.

Helmer Hansen og los Breivoll var tidlig i formiddag tilstede på Grand og ønsket herrene velkommen tilbake. Likeledes var buntmaker Grau derborte og hilste på sin landsmann